

บทที่ ๓

หลักศีลธรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบริน อำเภอเขวาสินรินทร์

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาประวัติและพัฒนาการของบทเพลงเจรียงเบรินอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นที่ในการศึกษา ประวัติอำเภอเขวาสินรินทร์ ประวัติและพัฒนาการของเพลงเจรียงเบริน ความหมายของเจรียงเบริน ลักษณะบทร้อยกรองของเจรียงเบริน องค์ประกอบของบทเพลงเจรียงเบริน ขั้นตอนในการแสดงเจรียงเบริน โอกาสในการแสดงเจรียงเบริน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ ข้อมูลพื้นที่ในการศึกษา

ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของอำเภอเขวาสินรินทร์ และหลักศีลธรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบริน อำเภอเขวาสินรินทร์ ดังนี้

๓.๑.๑ ประวัติอำเภอเขวาสินรินทร์

อำเภอเขวาสินรินทร์เดิมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองสุรินทร์ต่อมาสภาตำบลเขวาสินรินทร์ สภาตำบลปราสาททอง สภาตำบลตาถูก สภาตำบลบึงและสภาตำบลบ้านแร่ ได้ประชุมและขอแยกเขตการปกครองออกจากเขตอำเภอเมืองเพื่อจัดตั้งกิ่งอำเภอ และกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศตั้งเป็นกิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศแต่งตั้งกิ่งอำเภอเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๐

คำขวัญอำเภอเขวาสินรินทร์มีว่า “เขวาสินรินทร์ ดินแดนหัตถกรรม เลิศล้ำภูมิปัญญา ตระการตาผ้าไหม ระเบิดไกลประคำสวย ร่ำรวยประเพณี มีปราสาทโบราณ สืบสานเพลงกันตรึม” อำเภอเขวาสินรินทร์มีเนื้อที่ประมาณ ๑๙๑.๑๓๕ ตารางกิโลเมตร มีสภาพภูมิอากาศค่อนข้างร้อน มีหมู่บ้านอยู่ ๕๕ แห่ง ตำบล ๕ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๕ แห่ง อาชีพหลักได้แก่ทำนา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริมได้แก่ ทำเครื่องเงิน ทอผ้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไหมจากไม้ มีธนาคาร ๑ แห่งคือธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส) มีโรงเรียนมัธยมศึกษา ๓ แห่งคือโรงเรียนสินรินทร์วิทยา โรงเรียนบึงนครประชาสรรค์ และโรงเรียนแรมวิทยา มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ ลำห้วยระวี ลำห้วยระหาร และลำห้วยกันตรวม มีประชากรทั้งสิ้น ๓๕,๓๑๐ คน โดยแยกเป็นประชากรชาย ๑๗,๔๕๖ คน ประชากรหญิง ๑๗,๘๕๔ คน การเดินทางไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๔ อำเภอเขวาสินรินทร์มีโรงงานอุตสาหกรรม ๒ แห่ง คือ โรงงานทอกระสอบ และโรงงานผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้

๓.๑.๒ สภาพการณ์นักเจี๋ยงในอำเภอเขวาสินรินทร์ปัจจุบัน

อำเภอเขวาสินรินทร์เป็นอำเภอที่แยกตัวออกมาจากอำเภอเมือง “สมัยก่อนอำเภอเขวาสินรินทร์มีนักเจี๋ยงอยู่เยอะ เวลาถึงงานเช่นงานบรจจุฐิ งานฉลองต่าง ๆ เจ้าภาพก็จะหานักเจี๋ยงไปแสดงในงาน แต่ปัจจุบันนี้นักเจี๋ยงในอำเภอเขวาสินรินทร์ไม่ค่อยมีแล้ว ส่วนมากจะย้ายไปอยู่ในเมืองสุรินทร์ สมัยก่อนอำเภอเขวาสินรินทร์เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอเมืองสุรินทร์แต่พอแยกเป็นกิ่งอำเภอและได้เป็นอำเภอ นักเจี๋ยงบางส่วนก็อยู่ในเขตอำเภอเมืองนี้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีนักเจี๋ยงที่มีบ้านอยู่อำเภอเขวาสินรินทร์จริง ๆ น้อย”^๑ “สมัยก่อนนักเจี๋ยงรุ่นเก่าในอำเภอเขวาสินรินทร์ก็มีคุณยายสุพจน์ มีสติ ยายทองพลอน ยายปลด เตี่ยวนี้ที่อยู่ในอำเภอเขวาสินรินทร์แต่อายุมากแล้วก็คือคุณยายสุพจน์ มีสติ นี่เป็นนักเจี๋ยงรุ่นเก่าจริง ๆ ในอำเภอเขวาสินรินทร์ เป็นนักเจี๋ยงระดับครูอาจารย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ในอำเภอเขวาสินรินทร์ นอกนั้นก็เสียชีวิตแล้วเช่นยายทองพลอนก็เสียชีวิตแล้ว เตี่ยวนี้อำเภอเขวาสินรินทร์ก็ไม่ค่อยมีนักเจี๋ยงนะ มีที่เห็นอยู่ก็เนตรนาง อรุณรุ่ง ลูกสาวของคุณยายสุพจน์มีสติ นี่เขาก็เป็นกันตรึม เจี๋ยงก็ได้บ้าง”^๒ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระสํารามญ ปุณญเปกฺโข รองเจ้าอาวาสวัดโพธิ์รินวิเวก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ว่า “ปัจจุบันนี้อำเภอเขวาสินรินทร์ไม่ค่อยมีนักเจี๋ยง มีก็อยู่ในเมืองสุรินทร์ เพราะแต่ก่อนเป็นอำเภอเดียวกัน การฟังเจี๋ยงก็มีคนแก่คนเฒ่านิยมฟังกัน เพราะเจี๋ยงส่วนมากก็จะพูดถึง เรื่องบุญ กุศล บาป เรื่องพุทธประวัติ การทำบุญทำทานต่าง ๆ หรืออานิสงส์ต่าง ๆ ฟังเจี๋ยงแล้วก็ได้รับความรู้ เกี่ยวกับพุทธศาสนา นักเจี๋ยงนี้ต้องเก่งในเรื่องธรรมะ”^๓ “สมัยก่อนนักเจี๋ยงที่มีชื่อเสียงในอำเภอเขวาสินรินทร์ก็มียายสุพจน์ มีสติ ยายทองพลอน ตาเล็ม คนเฒ่าคนแก่ก็นิยมฟังเจี๋ยงกัน ส่วนมากเจ้าภาพก็จะหานักเจี๋ยงไปเจี๋ยงในงานทำบุญต่าง ๆ เช่น งานกฐิน งานทำบุญอุฐิ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ก็มี ส่วนมากจะเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ก็จะเจี๋ยงถามตอบกันเกี่ยวกับหลักธรรมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ เช่นงานกฐินก็จะพูดถึงเรื่องกฐิน อานิสงส์ของกฐิน การทำบุญกฐินได้บุญอย่างไร เป็นต้น เตี่ยวนี้นักเจี๋ยงในอำเภอเขวาสินรินทร์ไม่ค่อยมีแล้ว ย้ายเข้าไปอยู่ในตัวเมืองสุรินทร์หมด ที่เห็นมีอยู่ก็มียายสุพจน์ มีสติ นี่ก็อายุมากแล้ว เป็นนักเจี๋ยงรุ่นเก่า มีลูกศิษย์มาเรียนเจี๋ยงกับแกเยอะสมัยก่อนนะ แกก็เลิกเจี๋ยงแล้วเตี่ยวนี้ อายุแปดสิบกว่าแล้วมั้ง”^๔

^๑สัมภาษณ์ นางสาวยอด เคล้าศรี นักเจี๋ยงอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๒สัมภาษณ์ พระครูปิยธรรมมาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๓สัมภาษณ์ พระสํารามญ ปุณญเปกฺโข รองเจ้าอาวาสวัดโพธิ์รินวิเวก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๔สัมภาษณ์ พระครูประสุตธรรมธาดา เจ้าคณะตำบลศาลาเย็น อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

จากการที่ผู้วิจัยเองเป็นพระสงฆ์ในอำเภอเขวาสินรินทร์ ได้สัมภาษณ์ทั้งพระสงฆ์และนักเจริญรุ่งเก่าเช่นยายสุพจน์ มีสติ ก็เห็นว่าเดี๋ยวนี้นักเจริญที่เป็นเจริญจริง ๆ ในอำเภอเขวาสินรินทร์ไม่ค่อยมีอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเขวาสินรินทร์ ส่วนมากก็จะย้ายไปอยู่ในตัวเมืองสุรินทร์ คนที่ฟังเจริญส่วนมากก็จะเป็นคนที่มีอายุพอสมควรส่วนเด็กวัยรุ่นก็ไม่ค่อยมีฟังเจริญกันแล้ว ส่วนมากก็จะไปฟังกันตรึมที่มีจังหวะทำนองเร้าใจหรือไปฟังเพลงสตริงกันมากกว่า ส่วนคนแก่ คนเฒ่าก็ยังนิยมฟังเจริญกันอยู่ เวลาว่างงานทำบุญต่าง ๆ เจ้าภาพก็ยังไปหาเจริญมาแสดงในงานก็มี

๓.๒ หลักศีลธรรมในบทเพลงเจริญเบริน อำเภอเขวาสินรินทร์

ในอดีตอำเภอเขวาสินรินทร์ เป็นอำเภอที่มีนักแสดงเจริญอยู่เป็นจำนวนมาก แม้ปัจจุบันนี้นักเจริญแต่ละคนจะมาอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองสุรินทร์ แต่ส่วนมากแล้วมีถิ่นกำเนิดอยู่ที่อำเภอเขวาสินรินทร์ ดังคำขวัญของอำเภอเขวาสินรินทร์ที่ว่า...สืบสานเพลงกันตรึม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำเภอเขวาสินรินทร์เป็นอำเภอที่มีนักร้องเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่าเพลงกันตรึม เพลงเจริญนั่นเอง ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาแต่เฉพาะเพลงเจริญเบรินซึ่งเป็นเพลงเจริญประเภทหนึ่งในเพลงเจริญ

๓.๒.๑ ความหมายของหลักศีลธรรม

ศีลธรรม หมายถึงความประพฤติที่ดีที่ชอบทั้งศีลและธรรม ศีลธรรม หมายถึงเบญจศีล และ เบญจธรรม คือศีล ๕ และธรรม ๕ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมระดับต้นสำหรับให้สมาชิกสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุข ไม่สับสนวุ่นวาย ไม่หวาดระแวงภัย เป็นหลักประกันสังคมที่สำคัญ สังคมที่สงบสุข ใจกว้างใจกันได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทะเลาะ ไม่กดขี่ข่มเหง ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นต้น ก็เพราะสมาชิกของสังคมยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมนี้^๕ ศีลธรรม หรือ Morality ในทัศนะตะวันตกมาจากภาษาลาตินว่า “moralitas” ที่แปลว่า “กิริยา, ลักษณะ และการปฏิบัติอันเหมาะสม” (manner, character, proper behavior) มีความหมายหลักสามประการ ประการแรกหมายถึงประมวลความประพฤติ (code of conduct) หรือความเชื่อซึ่งถือเป็นหลักวัดความถูกและผิด “จริยธรรม” เป็นสิ่งที่ไม่เป็นกลางที่ขึ้นอยู่กับ การให้คำจำกัดความของสังคม หลักปรัชญา หลักศาสนา หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล ฉะนั้นกฎการปฏิบัติจึงเปลี่ยนไปตามกาลเวลาหรือกฎการปฏิบัติที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องในสมัยหนึ่งอาจจะถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติในสมัยต่อมา หรือมาตรฐานของกฎการปฏิบัติอันเหมาะสมของสังคมหนึ่งอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติในอีกสังคมหนึ่งเป็นต้น ประการที่

^๕พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ. ๘ ราชบัณฑิต พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด, (กรุงเทพมหานคร : วัดราชโอรสาราม พ.ศ. ๒๕๔๘), หน้า ๕๕.

สองในความหมายอย่างกว้างๆ ศีลธรรมหมายถึงกฎความเชื่อและหลักปฏิบัติอันเป็นอุดมคติ เช่น ในปรัชญาที่ว่า “การฆาตกรรมเป็นการผิดจริยธรรม” ซึ่งในการตีความหมายในข้อแรก อาจจะไม่เห็นว่าเป็นสิ่งผิดด้วยเหตุผลบางประการก็เป็นได้แต่ก็อาจจะบ่งว่าไม่ควรจะใช้เป็นกฎ การปฏิบัติเพราะเป็นความเชื่อโดยทั่วไป กรณีที่ว่านี้เรียกว่าวิตินิยมทางศีลธรรม (moral skepticism) ประการที่สาม “ศีลธรรม” มีความหมายพ้องกับคำว่าจริยธรรมหรือจริยศาสตร์ (Ethics) จริยศาสตร์เป็นการศึกษาของระบบปรัชญาที่เกี่ยวกับจริยธรรม จริยศาสตร์แสวงหาคำตอบของปัญหาต่าง ๆ เช่นการกระทำเช่นใดจึงจะทำให้เกิดผลทางจริยธรรมในสถานการณ์ที่ระบุ (จริยศาสตร์ประยุกต์/applied ethics) คุณค่าของจริยธรรมวัดกันได้อย่างไร (จริยศาสตร์เชิงปทัสสถาน/normative ethics) ผู้มีจริยธรรมปฏิบัติตามกฎใด (จริยศาสตร์เชิงพรรณนา/descriptive ethics) พื้นฐานของจริยศาสตร์หรือจริยธรรมคืออะไรและรวมทั้งปัญหาที่ว่า มีจุดประสงค์ที่เป็นกลางหรือไม่ (อภิจริยศาสตร์ metaethics) และจริยศาสตร์และจริยธรรมวิวัฒนาการขึ้นได้อย่างไรและธรรมชาติของสองสิ่งนี้คืออะไร (จิตวิทยาศีลธรรม/moral psychology) พระพรหมคุณาภรณ์ได้กล่าวถึงหลักศีลธรรมและจริยธรรมไว้ว่า “คำว่า “จริยธรรม” ในความหมายของพุทธศาสนา กับความหมายที่เราใช้ซึ่งมาจากบัญญัติของตะวันตกไม่เหมือนกัน จริยธรรมที่เราใช้กันอยู่ในปัจจุบันเป็นคำศัพท์ใหม่ที่เพ่งบัญญัติขึ้นมาสัก ๓๐ กว่าปี โดยใบบัญญัติให้ตรงกับคำว่า “ethics” ก่อนนั้นเราไม่มีคำนี้เราใช้คำว่า “ศีลธรรม” และเวลานี้คำว่าศีลธรรมก็ค่อยๆ เลือนหายไป แต่พอเอาเขาจริงจริยธรรมก็ไม่ไดม ีความหมายพิเศษอะไร ก็คือเรื่องศีลธรรมนั่นเอง เปนแต่ว่าได้มีผู้ พยายามให้ความหมายว่าทำไมจึงเรียกจริยธรรม ไม่เรียกศีลธรรม เช่นบอกว่า ศีลธรรมเปนหลักความประพฤติดีงามที่อิงคำสอนของศาสนา สวนจริยธรรมเปนหลักความประพฤติความดีงามที่เป็นของกลางๆ ไม่อิงศาสนาไหน นี่ เปนความหมายหนึ่ง แมแต่ในตะวันตกเอง ถ้าเอาศัพท์มาเทียบกัน เวลาเราพูดถึงศีลธรรมก็จะตรงกับศัพท์ของฝรั่งว่า morality สวน ethics และ ethic สวนไทยเราก็มีศีลธรรมกับจริยธรรม เสร็จแล้วฝรั่งเองก็ไ้ว่าจะแยกกันไ้ชัด อยางการศึกษาจริยธรรมที่เรียกว่า “จริยศาสตร์” ซึ่ง เปนสวนหนึ่งของปรัชญาใช้ ethics นักปรัชญาบางคนก็ใช้ moral philosophy ไปๆ มาๆ บางทีก็บอกว่า ethics คือ moral philosophy ก็ไม่ไปไหน เรื่องของการที่จะแยกอะไรต่างๆ ก็เลยกลายเป็นเรื่องของนักคิด นักปราชญ์ นักวิชาการบางทานที่พยายามจะแยกหาไ้มีความหมายที่เด็ดขาดอะไรไม แลแต่ตกลงกันว่าจะยึดถือแคไหนเพียงไร” ในที่นี้ ผู้วิจัยประสงค์จะไ้คำว่า ศีลธรรมในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยไม่ไ้คำว่าจริยธรรม เพราะต้องการไ้เป็นหลักศีลธรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจริญที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาเท่านั้น

^๖พระพรหมคุณาภรณ์,(ป.อ. ปยุต ุโต),“ถึงเวลามาพัฒนาเยาวชนกันใหม่”, (กรุงเทพมหานคร: เอกสารประกอบการบรรยาย ๒๕๓๙),หน้า ๕๖.

๓.๒.๒ หลักศีลธรรมในพุทธศาสนาที่ปรากฏในเพลงเจริญเบริน

หลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อกล่าวในภาพรวมหรือโดยสรุป เป็นหลักการใหญ่ๆ แบ่งออกเป็น ๓ ระดับด้วยกัน คือ ๑) ศีลธรรมในระดับขั้นพื้นฐาน สำหรับปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวกับกฎระเบียบ ขอบปฏิบัติหรือกติกาทางสังคมเพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขเรียกว่าหลักเบญจศีล อันได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดเท็จ และเว้นจากการเสพสิ่งมีเมาซึ่งเป็นเหตุให้ขาดสติสัมปชัญญะ^๗ ๒) ศีลธรรมระดับกลาง คือ กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนั้นเอง โดยแบ่งออกเป็น ๓ หมวด คือ (๑) หมวดกายกรรม ๓ คือ การกระทำทางกายประกอบด้วย การไม่ทำลายสิ่งมีชีวิต การไม่ถือเอาสิ่งของของคนอื่น และการไม่ทำผิดในกาม (๒) หมวดวจีกรรม ๔ คือ การกระทำทางวาจา ประกอบด้วย การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อหาประโยชน์ไม่ได้ (๓) หมวดมโนกรรม ๓ คือ การกระทำทางใจ ประกอบด้วย การไม่เพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเอง การที่จิตไม่คิดมุ่งร้ายต่อใคร ปราศจากดีต่อสัตว์ทั้งปวง และเป็นคนมีความเห็นชอบได้แก่ ดำรงตนอยู่ในสัมมาทิฐิ เช่น เห็นว่า ทานมีผล การบูชามีผลหรือวิบากของกรรมดี กรรมชั่วมีอยู่จริง นรกสวรรค์มีอยู่จริง^๘ เป็นต้น ๓) ศีลธรรมในระดับสูง ได้แก่ อริยสัจ ๔ ประการ คือ ทุกข (ความทุกข์กายและทุกข์ใจ) สมุทัย (สาเหตุให้เกิดทุกข์) นิโรธ (ความดับทุกข์) และมรรค (หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ซึ่งประกอบด้วยองค์ ๘ อย่างมีสัมมาทิฐิ เป็นต้น)^๙

๓.๓ หลักศีลธรรมในบทเพลงเจริญเบริน อำเภอเขวาสินรินทร์

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเจริญในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์พบว่าหลักศีลธรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจริญนั้นสามารถแบ่งได้ดังนี้

๓.๓.๑ หลักศีลธรรมสำหรับชนชั้นปกครอง

ในบทเพลงเจริญเบรินได้กล่าวถึงหลักศีลธรรมของบุคคลที่เป็นนักปกครองที่ต้องนำไปปฏิบัติเพื่อใช้ในการบริหารบ้านเมืองประเทศชาติไว้ดังนี้

๑) นักปกครองที่ดีต้องตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินดังต่อไปนี้

แดดแดนแคว้นเกือบมระเวือนเรียบอเรียบ

^๗ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๖/๒๔๗.

^๘ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๕๕/๕๒๓.

^๙วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๔/๑๘.

(ในเขตแดนแคว้นแคว้นของราชอาณาจักร)
 ยूरินะตาแย้มมันตั้งประมาณอสังขัย
 (นานแล้วจะตายไป ไม่รู้ก็สงสัย)
 แต่เกิดเรื่องคติเตือนใจเนียงสเรียมออเปือว
 (แต่เป็นเรื่องคติเตือนใจน้องหญิง)
 เมียนสัจจุมยเสวยเรียวโบเรียว
 (มีกษัตริย์พระองค์หนึ่งเสวยราชอยู่ในพระนคร)
 เซาะเกษมสถานต์ทศพิชราชธรรม
 (ปกครองด้วยความร่มเย็น โดยทศพิชราชธรรม)
 มันแดลเมียนทุกเมียนกรรมแดดาแย้ม
 (ไม่เคยมีทุกข์มีกรรมเลย คุณตาคุณยาย)^{๑๐}

๒) ผู้ปกครองต้องมีจิตเมตตากรุณาต่อประชาชนและสรรพสัตว์ทั้งหลายไม่ปรารถนาที่จะก่อให้เกิดทุกข์ร้อนและเดือดร้อนแก่ผู้หนึ่งผู้ใด จะต้องไม่เบียดเบียนประชาราษฎร์ให้ได้รับความลำบากด้วยเหตุอันไม่สมควร ความมีเมตตาแน่นทำให้ผู้อยู่ใต้ปกครองสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้ ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

สัจจเปริยะของนีนีแองพ็อง	กษัตริย์พระองค์นี้หนา
ก็อนเมียนเจ็ดเมตตา	พระองค์ทรงเป็นผู้มีจิตเมตตา
รักษามันทาเตียงประเจียจวน	ปกครองรักษาพสกนิกรของพระองค์
เตียงเประเตียงสเรียม	ทั้งชายและหญิง

๓) ผู้ปกครองบ้านเมืองต้องตั้งอยู่ในศีล ไม่ประพฤติทุจริต จักรวรรค์บังหลวง ทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองได้รับความเดือดร้อน ต้องหมั่นเข้าวัดเข้าวา รักษาศีล ฟังเทศน์อยู่เสมอ อีกทั้งต้องเป็นผู้มีจิตใจฝักใฝ่ในการทำบุญให้ทาน อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

อุปถากอุปถัมภ์เตียดเฮยบ็องงา (อีกทั้งยังทรงอุปถากอุปถัมภ์)
 ประองค์ศาสดาเจียเปริยะปุต (องค์ศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า)
 เจ็ดจีลบานนี้องศาสนา ทวีอบ็อญออยเตียน (มีพระทัยน้อมนำใน

ศาสนาทำบุญให้ทาน)^{๑๑}

^{๑๐} เรื่องพระเจ้าอชาตศัตรู : ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) ประธานชมรมนักเจรียงเบริน จังหวัดสุรินทร์ สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๑} เรื่องพระเจ้าอชาตศัตรู : ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) ประธานชมรมนักเจรียงเบริน จังหวัดสุรินทร์ สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

๓.๓.๒ หลักศีลธรรมสำหรับบุคคลทั่วไป

หลักศีลธรรมสำหรับบุคคลทั่วไป หมายถึงข้อควรประพฤติปฏิบัติและข้อควรละเว้นสำหรับบุคคลทั่วไป เพื่อให้เกิดความสุข ความเจริญในการดำเนินชีวิต และเพื่อให้สังคมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จากการศึกษาในบทเพลงเจริญเบรินพบว่าหลักศีลธรรมที่ปรากฏสำหรับบุคคลทั่วไปจำแนกออกเป็น ๓ ประการคือ ๑) หลักศีลธรรมสำหรับบุคคลตามฐานะ ๒) หลักศีลธรรมสำหรับบุคคลตามเพศ ๓) หลักศีลธรรมสำหรับบุคคลตามวัย ซึ่งแต่ละอย่างมีรายละเอียดดังนี้

(๑) หลักศีลธรรมสำหรับบุคคลตามฐานะ หมายถึงตำแหน่งหน้าที่ หรือความเป็นอยู่ในสังคม บุคคลเมื่อมีหน้าที่มีฐานะอะไร ก็ควรปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนั้นๆ ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ การปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม ถือว่าเป็นการประพฤตินิรโทษเมื่อปฏิบัติหน้าที่ใดถูกต้องตามฐานะของตนแล้ว ก็จะทำให้เกิดความสุขสบาย ผู้วิจัยจำแนกหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องปฏิบัติในฐานะต่างๆที่ปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินไว้ดังนี้คือ

(ก) บุคคลที่มีฐานะเป็นบิดามารดา หน้าที่ของบิดามารดาคือการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้คำ แนะนำปรึกษา ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจที่ยากยิ่งเพราะถ้าเลี้ยงบุตรได้ดี บิดามารดาก็พลอยมีสุข ยินดีมีชื่อเสียงไปด้วย แต่ถ้าเลี้ยงบุตรบิดามารดาก็พลอยเป็นทุกข์ เสื่อมเสียชื่อเสียงไปด้วย การเลี้ยงดูบุตรจะดี หรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ของบิดามารดาว่าได้ทำหน้าที่ของตนถูกต้องและสมบูรณ์แล้วหรือยัง พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงหน้าที่ของบิดามารดาที่จะพึงปฏิบัติต่อบุตร ธิดาไว้ว่ามีอยู่ ๕ ประการคือ ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปวิทยา หากรรยา (สามีน) ที่สมควรให้ มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร^{๑๒} ในบทเพลงเจริญเบรินได้กล่าวถึงหลักศีลธรรมที่เพนขอปฏิบัติที่พ่อแม่พึงปฏิบัติต่อบุตรธิดาไว้ดังนี้

แม่เอื้อยยังสอนนอโยโกนเต็งดอบเต็งปรัม

(พ่อแม่ของเราเป็นผู้สอนให้รู้จักการนับเลข)

แดงทุแยะทุตาแดงจะแดงขย้อม (ให้รู้จักให้หายาย ตา รู้จักขานครับ ขานคะ)

ออยโกนแม่ทมเต็งประซา (สอนให้ลูกรู้ผิดรู้ถูก)

กมัยเทอจูลเทอแต่ความเจีย (อย่าทำชั่วให้ทำแต่ความดี)^{๑๓}

^{๑๒}ที่.ป.า. ๑๑/๒๖๗/๒๑๒.

^{๑๓} เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง), ประธานชมรมนักเจริญเบริน จังหวัดสุรินทร์ สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

บิตามารดานอกจะมีหน้าที่ในการสั่งสอนเพื่อไม่ให้ลูกทำความชั่วแล้ว ก็จะต้องอบรมสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี ชี้นำแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สอนให้รู้จักการทำบุญ การให้ทาน เป็นต้น นับว่าเป็นการซึ่มทรัพย์ให้แก่ลูก อันจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเองตลอดไป ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

โกนทมเกรือนเฮย นา	(พอลูกโตโตพอสมควร)
นองบานปรืบาทตะเตือน	(จะได้บอกเล่าสั่งสอน)
ออยเต็งเทอบอญ ออยเตียน	(ให้รู้จักการทำบุญให้ทาน)
กน็องโลกเปรียฮุดศาสนา	(ในพระพุทธศาสนา)
ปรืบโกนตุหาออยจือเอือวปุก	(บอกลูกไว้ว่าให้เชื่อพ่อเถอะ) ^{๑๔}

บิตามารดาต้องให้ลูกได้รับการศึกษา ให้ความสนใจสนับสนุนให้บุตรได้มีความรู้ความสามารถ ด้วยการอบรมสั่งสอนเองบ้าง และส่งให้ไปเรียนตามโรงเรียน และมหาวิทยาลัยตามกำลังความสามารถสติปัญญาของบุตร แม้ว่าจะลำบากในการสงเสียดเลาเรียน คาซุด คาหอพัก ก็ต้องยอมเสียสละ แม้บางครั้งจะต้องไปกู้หนี้ยืมสินเขามาเพื่อที่จะได้เงินมาให้ลูก ก็ต้องทำ เพราะถือว่าป็นหน้าที่ การไม่สนใจให้ลูกได้รับการศึกษา เลาเรียนตามสติปัญญา เพียงเพื่อเอาไวชิงงานก็ดี หรือกลัวสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายก็ดี ถือว่าเป็นความบกพร่องต่อหน้าที่ความรับผิดชอบที่บิตามารดาจะพึงมีต่อบุตร เพราะฉะนั้น บิตามารดา ต้องเห็นความสำคัญของการศึกษาของบุตรของตนโดย กระทำ ให้เป็นผู้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่ ศึกษา ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

ด็อลโกนทมเนียงเฮย	(พอลูกเติบโตขึ้นมาน้อย)
อาโยปรัมปลปรัมแบีย	(อายุได้ ๗ – ๘ ปี)
รวโกนคอโกนเอาว	(พ่อแม่ก็ซื้อเสื้อผ้าเด็กมาให้)
โดยสอกระดานเขียน	(หาซื้อสมุดดินสอ)
ยัวเตือวมอบออยครูโรงเรียน	(พาไปมอบตัวให้กับครูที่โรงเรียน)
ออยโกนแดงสระอะสระโอ	(ให้ลูกดู สระอะ สระโอ)
กมัยออยโกนโงโดจแมโดจเอือว	(ไม่ให้ลูกโง่เหมือนกับพ่อแม่)
ศึกษาตอเตือวดีดเนียงแสร์ย	(ให้ศึกษาต่อไปนะนงคราญ)

^{๑๔} เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง), ประธานชมรมนักเจรียงเบริน จังหวัดสุรินทร์ สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

แต่จ้ะเสาะประสาธแดจเสาะกังแอน (เหมือนกันชาวบานประสาธ กังแอน)

โกนเมี้ยะปนโดลปรม (ลูกสุดที่รักหัวแกวหัวแหวน)

แม่มั่นจ้องออยโกนเทอเสรี (แม่ไม่ยอมให้ลูกของแม่ทำนา)

คลาดสะอຍกระจอก (เพราะเป็นหวงเกรงเล็บจะเนา)

แม่มั่นจ้องออยโกนเบาะเปรียล (แม่ไม่ยอมให้ลูกแม่ต้องมาทำงานลอกปอ)

แกรงสะอຍคลุน (เกรงว่าจะเหม็นติดเนื้อติดตัว)

แจ้งปอซีเอื้อวคือนยังจุนออยเรียน ปอหา ปอห

(พอจบป.๔ พอก็ส่งให้เรียน ป.๕ , ป.๖)

ด้อลจอบกปวะ (พอเรียนจบ ป.๖ แล้ว)

มันจ้องออยโกนเทอเสรีแปรแดย (ก็ไม่อยากเห็นลูกกลับมาทำไร่ไถนา)

จุนเตี๊วเรียนมหาวิทยาลัย (เลยส่งเขาไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัย)

สิ้นเทอมจ้ะแคะโมยัวคาเทอม (พอสิ้นเทอมสิ้นเดือนก็กลับมาขอคาเทอม)

จ้ะแคะโมยัวคาสมุด (สิ้นเดือนมาขอคาสมุด)

โมยัวคาชุดคาหนังสือ (คาชุด คาหนังสือ)

แม่มั่นเกิดแมสฺเฮยลัวะสร้อว (ถ้าไม่มีเงินแม่ก็เอาข้าวไปขายให้)

เอื้อวมันเกิดทาจัน ำประ จัน ำเสรีแดลเนื้อว

(ถ้าไม่มีพอกก็เอานาที่มีอยู่ไปจำนองให้)

จันสร้อว ออยตาบานประเมี้ยะ (เอาข้าวไปจำนำเพื่อจะไต่เงินมาให้ลูกเรียน)^{๑๔}

เมื่อลูกมีอายุสมควรที่จะมีครอบครัว บิดามารดาจะต้องทำหน้าที่ในการเลือกหาภรรยาสามีที่สมควรให้เป็นคู่ครอง ถึงแมว่าในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่มแม่จะไม่ได้เลือกคู่ครองให้ลูกด้วยตัวเอง แต่ก็ต้องคอยสอดส่องดูแล ตักเตือนถ้าเห็นว่าไม่ดีไม่งาม เพื่อป้องกันความผิดพลาดอันจะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า บางครั้งอาจจะมีปัญหาเรื่องของความไม่ชอบพอกันระหว่างญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย ก็ต้องเป็นหน้าที่ของบิดาในการแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไป แม่จะลำบาก ยากเข็ญขนาดไหนก็ตาม ดังปรากฏในบทเพลงเจี๊ยะเบรินว่า

ด้อลกันเลาะจอบานประปวนตี้ดักก็แควีย (พอโตเป็นหนุ่มอยากจะแต่งงาน)

แมเอื้อวสุอาสา (พอแม่ก็จะรับเป็นธุระให้)

เบอเนียงสลัญบ้องตันลงสลัญเคเนีย (ถ้ารักกันแล้วญาติผู้ใหญ่เห็นดีด้วย)

^{๑๔} เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง), ประธานชมรมนักเจี๊ยะเบริน จังหวัดสุรินทร์ สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

แมสตับออยเจียลลอโณมฉาย (ฟ่งไห่ต๊ะนะแมโณมฉาย)

รีเรียดสมัยพัฒนาอัฐยายชื่อขนมยายเจี๊ญแจอืด

(สมัยนี้สมัยพัฒนาอัฐยายชื่อขนมยาย)

โกนเฮยเบอเซินแตตั้นลองกั๊วเทรื่อวเคเนีย

(ถาหากวายุใหญ่ทั้งสองฝ่ายเขาดีต่อกัน)

มันปะบากซีเฮยปรนนานอตาแย้ย (ก็ไม่ได้เรียกคาสินสอดอะไรมากมาย)

เทรื่อวเคเนียก็แกด็ยออยตาโกนบานเคเนียก็แควย

(ขอเพียงแต่ให้ลูกได้แต่งงานกันก็พอ)

แตเบอเนียงสลัญบองตันลองเมอมุมนั้จอม

(แตถานองรักพี่แล้วพอแมสองเรามองไม่ถูกกัน)

เปราะลออตะโซลสม (ลูกชายของพอเอย)

เอื้อวเตอวสุรโกนกระมอมกั๊ว (เมื่อพอไปสุขอลูกสาวของเขา)

เอื้อวเฮยกีร์ซีตอตั้งกีร์ซีปะกับชนัง (พอเอย เขาเรียกสินสอดแพงเหลือเกิน)

กมัยเอื้อวสุมนันบาน (เพื่อที่จะไม่ให้พอสูญเสีย)

มังแดงจูกประมาณหามันแดงสราประมาณไห (ไม่รู้หมูก็หาบ ไม่รู้สุราก็ไห)

จำเปนครมื่อจสมัยซ้อบงัย (ในยุคสมัยปัจจุบันนี้)

น้ำสมแปบซีเบียร์เกิดล้ง (เขาเรียกรองมากมาย น้ำสม เปบซี เบียร์เปบล้งๆ)

เอื้อวมันเมียนคลุนเองเอื้อวจับประปกา (หากพอไม่มีเงินก็ไปกู้ยืมคนอื่นมาไห)

ไไทยรุ่งบองงาเตื้อวแซนโกนเปราะเนี้ยะลออแกวลวน (เพื่อที่จะเอามาแต่งงานไห

ลูกชาย)^{๑๖}

เมื่อถึงเวลาที่จะมอบทรัพย์สินมรดกไห บิดามารดาก็ต้องมอบทรัพย์สินมรดกที่มีอยู่ให้กับลูกตามความเหมาะสม การมอบทรัพย์สินมรดกไหต้องดูว่าถึงเวลาที่สมควรจะมอบไหหรือยัง ถาไม่ถึงเวลาอันควรก็ยังไม่ควรที่จะมอบทรัพย์สินไห เช่นลูกยังเยาว์ยังไม่รูคาของทรัพย์สิน ก็ควรรอไหเขาเติบโตเสียก่อนจึงไห ถาลูกยังประพฤติชั่วหมกมุ่นอยู่ในอบายมุขก็รอไหเขากลับตัวเสียก่อนแล้วจึงมอบไห มรดกคือทรัพย์สินสมบัติที่มารดาบิดาจะมอบไหในบทเพลงเจรียงเบรินไดกลาวถึงหน้าที่ของพ่อแม่ในการมอบทรัพย์สินไหลูกดังต่อไปนี้

เนียงเฮยโกนเปราะโกนแฮร์ย (นางเอย ไผวาลูกชายลูกหญิง)

โกนบานประปวนบานแปดัย (พอลูกได้สามี ภรรยาไป)

^{๑๖} เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง), ประธานชมรมนักเจรียงเบริน จังหวัดสุรินทร์ สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

แม่ตรีวเฮาโกนโมแจกดี๊ด (แมกัเบงทรีพมรดกให้อีก)
 แจกเสด็ยโคงแด็ยระแล็ยศลา (ไม่ว่าจะเป็นมะพร้าว ที่ดิน ต้นไผ่ ต้นหมาก)
 แล็ยจัมกามีเียนกุก เมียนแด็ย (ที่สวน ที่ไร่ ที่นา)
 แจกโกนโกโร โกนกระแบ็ย (ไม่ว่าจะเป็นลูกวัว ลูกควาย)
 แจกออยโกนเปราะโกนแล็ย นือาเส็ร (แบ่งให้กับลูกชาย ลูกหญิง)^{๑๗}

(ข) หน้าที่ของบุคคลในฐานะเป็นบุตรธิดา ศีลธรรมสำหรับบุตรธิดาที่ปรากฏในบทเพลงเจรียง เบริน นั้นส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความกตัญญูของลูกที่จะต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ในฐานะที่พ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิด เป็นผู้ที่มีพระคุณจำเป็นที่ต้องตอบแทนพระคุณ หลักศีลธรรมเกี่ยวกับเรื่องความกตัญญูนั้น พระพุทธศาสนาถือว่า ความกตัญญู เป็นนิमितหรือเครื่องหมายของความเป็นคนดี ดังพุทธภาษิตที่ตรัสไว้ว่า นิमितตุํ สาธุ รูปานํ กตัญญู กตเวทิตา ซึ่งแปลความหมายว่า ความกตัญญูกตเวทิตาเป็นเครื่องหมายของคนดี ความรู้อุปการะ ที่ผู้อื่นทำแล้ว มากหรือน้อยก็ตาม โดยการระลึกถึงบ่อยๆ ชื่อว่า กตัญญู เมื่อจะกล่าวโดยสรุปแล้วพระพุทธศาสนาได้กล่าวคุณธรรมของลูกไว้อย่างสั้นๆ แต่จับใจความไว้ได้ครบถ้วนคือคำว่า กตัญญู กตเวทิตา คุณคาและ ศักดิ์ศรีของความเปนนุกรรมอยู่ใน ๒ คำนี้ ในบทเพลงเจรียงเบรินได้กล่าวพรรณนาถึงพระคุณของบิดามารดาไว้มากมายพร้อมทั้งแสดงหลักศีลธรรมสำหรับบุตร ธิดา ที่จะพึงปฏิบัติกับพ่อแม่ไว้ดังนี้

แพนแด็ยทาหมพนมนาทาทวัน (แผ่นดินที่หาใหญ่ภูเขาว่าหนัก)
 กัมมิเจริญล็กนทวันเสมอคุณเอื้ออุปมุนาย (ก็ไม่เทียบเท่าคุณบิดามารดา)
 กปะอะเว็ยเสมอมีชเจริญอะเว็ยเสมอปะกาย (อะไรที่สูงเทียบพามากเท่าดวงดาว)
 เบอปรับักนมนายเลื่อปะกายเลื่อมีช (ถ้าเปรียบคุณมารดา ยิ่งกว่าฟ้าและดวงดาว)
 ตีกเตอะแดลโกนเม็ม (น้ำนมแม่ที่ลูกได้ดื่มกิน)
 เกรฟเซี่ยมปลคูนมะนาย (ดูตเล็ดจากร่างกายมารดา)
 เนือมล็ก้าสานสบายกุนมนายปาวเด็รล็ก (พาเล่นสุขสบาย มารดาอุ้มเดินเล่น)
 โกนแดงเจ็ยดำนีตุกเจ็ยบือดจาร์จ (ลูกแดงเป็นที่ระลึกไว้สำหรับบทเจรียง)
 เคารพกุนมันระอิกตุกลือเชรซาร์ (เคารพคุณไม่รังเกียจไวยบนศรีษะ)^{๑๘}

เมื่อถึงกำหนดเวลาใกล้คลอดแม่ต้องทนทุกข์ทรมานเป็นอย่างมาความทุกข์ทรมานของแม่นั้นไม่มีใครที่จะมาแบกรับทุกข์แทนแม่ได้ ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินว่า

^{๑๗} รื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรีภูเงินงาม (สมหวัง), ประธานชมรมนักเจรียงเบริน จังหวัดสุรินทร์
 สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๘} เจรียงงานบวชนาค, เนตรนาง อรุณรุ่ง, นักเจรียง สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ดื้อลกำหนดดื้อลเวเลียบ นองประสอดปะปะแด๊ย (ถึงกำหนดเวลาที่จะคลอดจากครรภ์)
 เทออยแมทรมาน แมชือปะวะแน๊ย (ทำให้แมทรมานแมเจ็บครรภ์แล้วหนอ)
 นองประสอดโกนเปราะแสร๊ย (จะคลอดลูกหญิงลูกชาย)
 เยื่อรมอดต้องคลุมนันเมียนระนาจูยบาน (แมสั่นสะท้านหมดทั้งตัวไม่มีใครที่ช่วยได้)
 มัจบ้องมัจ ปะโอน มันทาเยียดสันดาน (เวลานั้น เปรียบเสมือนไม่มีญาติพี่น้อง)
 ทวันแรกทวันปน เอื้อวกอจูยบาน(ถาหนักเรื่องการแบกหามพอกก็พอที่ช่วยได้)
 เบอแมชือปะแด๊ยปะวะ (แต่ถาแมเจ็บครรภ์)
 ชือระมูลมัจตองปราณ (แมปวดรวดราวทั้งกายา)
 แมนี้ทรมานตาแอง ตองเอาะ (แมนี้หนาทรมานคนเดียว ทั้งหมด)^{๑๙}

พอแมได้ให้สิ่งที่ดีมีค่าแก่บุตรธิดามากมาย เช่นรูปร่าง กายา วิชาความรู้ ให้ที่อยู่อาศัยและให้น้ำใจอันบริสุทธิ์ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ ทานก็ให้มนุษย์สมบัติอันเป็นสมบัติเบื้องต้นทุกคนได้รับมาจากพ่อแม่ คืออัฐตภาพรางกาย ซึ่งแบ่งเป็นส่วนใหญ่ๆ ได้ ๕ ส่วน ที่เรียกว่า ปญจทรัพย์คือทรัพย์ที่มีค่า ได้แก่วัยวะ ๕ ส่วนคือ แขน ๒ ขา ๒ สมอ ๑ รวมเป็น ๕ อันเป็นอวัยวะสมบัติที่มีค่าเหนือกว่าสมบัติใดๆ และเราได้อาศัยอัฐตภาพรางกายนี้แสวงหาสมบัติอื่นเช่นหนาที่การงานสมบัติพัสถานมาเพิ่มกันในภายหลังเพราะฉะนั้นถาหากพ่อแม่ไม่มีทรัพย์สมบัติเงินทอง ที่เปนของภายนอกมอบให้ ก็อย่าเพิ่งคิดดูถูกทาน ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินดังต่อไปนี้

ตัวะทาแมเอื้อวมันเมียนเกร	(แต่ถาแมไม่มีมรดกจะยกให้)
กมัยเตือนดูถูก	(ก็อย่าเพิ่งคิดดูถูกทาน)
แมเกิดแสร้เกิดจังการ์	(ถาแมมีสมบัติเช่นที่ไรที่นา)
เอื้อวเกิดแสร้เกิดจังกา	(ถาพามีสมบัติเช่นที่ไรที่นา)
เกื้อดก็แจกออยเตือว	(ทานก็จะแบ่งให้ลูก)
แต่เบอแมเอื้อวยังกสัจ	(แต่ถาพ่อแม่ของเราจน)
เนียงเฮยมันเกิดแสร้เกิดจังกา	(นองเอย ไม่มีนาไม่มีไรจะแบ่งให้)
กมัยเตือนดูถูกแมเอื้อว	(ก็อย่าเพิ่งดูถูกพ่อแม่)
แมเอื้อวแจกสัจแจกเซียม	(พ่อแม่ ให้เลือด ให้เนื้อ)
แจกเมรียมแจกกระจอก	(ให้อวัยวะทุกอย่าง)
บานสตุงบานดอก บานเตือวกอสราง	(เพื่อน ำไปทำ ำไร ไถนา ไปทำ ำกอสราง)

^{๑๙} เรื่องอุปเริ่มกำเนิด, เนตรนาง อรุณรุ่ง, นักเจริญ สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

บานสตาบเปยะเมืองกอกติงรติงลาน (ไต่เงินจากกรุงเทพ ช้อรตรา)
 เตอวอสรางบานสตาบคฝากษณาการ (ไปทำ งามไต่เงินฝากษณาการ)
 กมัยเตื่อนลอบโมบานดีลแมตีสเอื้อว (กลับมายุยาเพ็งดูถูกพอแม)
 ทาเกือตมันเกิดเกร (วาทานไม่มีมรดกให้)
 เกรแมเกรเอื้อว (มรดกที่พอแมมอบให้)
 มันจ่าเตแสร้เตจัมกาเตเนียงแสร้อย (ไม่จ่า เปนว่าจะตองเป้นไรเป้นนา)
 สัจชัยมมะเรียมกระจอก (เลือด เนื้อ อวัยวะต่างๆ ของเรา)
 บานสตุงบานดอก นีแมเอื้อวออยยั้งเฮย (ได้ไซ้ทำมาหากินนี้แหละที่พอแมเราให้
 มา)^{๒๐}

ทรัพย์สินสมบัติที่เป้นเลือดเนื้อ อวัยวะต่างๆ ในตัวของเรา ที่ได้ไซ้ทำมาหากินอยู่ทุกวัน
 นี้ นั้นแหละเป้นสมบัติที่พอแมให้มา ถ้าเราไม่มีพอแมแล้ว ถึงจะมีเงินเต็มธนาคาร เป้นแสนเป้น
 ลาน เราก็ไม่สามารถที่จะไปเสาะแสวงหาซื้อชิ้นส่วนเหล่านี้ตามทองตลาดเอามาประกอบกันให้
 เป้นรูปร่างได้ ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

เบอຍั้งมันเกิดแมเอื้อวຍั้งบาน (ถ้าเราไม่มีพอไม่มีแม)
 ประปงธนาคารติงกะบาลโมตอ (ถึงจะมีเงินเต็มธนาคาร ก็ซื้อหัวมาตอ)
 แดกจักรยานมันบานเปรอต (เหมือนรถจักรยานไม่ได้หรอก)
 เบอโกนเฮยมันเกิดแมเอื้อวออยยั้งออยดัย (ถ้าพอแมไม่ได้ให้มือให้เทามาแล้วละก็)
 เมียนประประมาณ เตื่อตติงดัยจักยาน (มีเงินมากเท่าไร ก็ไปซื้อแฮนด์จักยาน)
 โมตอมันบานโดจมนีฮเตแสร้อย (มาตอเหมือนมือคนไม่ได้หรอกนะ)^{๒๑}

การทำตอบแทนคุณของบิดามารดาในทางพุทธศาสนาถือวาทอบแทนโดยยาก เพราะ
 ความที่มารดาบิดานั้นเป้นผู้มีอุปการะมาก จึงเป้นเหตุให้บุตรไม่อาจทำตอบแทนแก่มารดาบิดา
 ให้สิ้นสุดโดยประการใดๆ ด้วยอุปการะอันเป้นโลกียะใดเลย ถึงแมบุตรจะวางมารดาไวบน
 บาขาว บิดาบนบาชาย พึงทำการประคับประคองเลี้ยงดูให้ทานถนอมอุปัชฌายะปัสสาวะบนบาตลอด
 ๑๐๐ ปี ก็ไม่อาจตอบแทนท่านทั้งสองได้เลย ถึงแมจะสถาปนาบิดาเป้นพระเจ้าจักรพรรดิ มารดา
 เป้นพระอัครมเหสี ก็ไม่อาจตอบแทนท่านใดเหมือนกัน สอนบุตรใดที่ประพฤติดังต่อไปนี้คือ
 ชักชวนมารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธาให้ตั้งอยู่ในความเป้นผู้มีศรัทธา ชักชวนมารดาบิดาผู้ทุศีลให้

^{๒๐} เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม(สมหวัง) ประธานชมรมนักเจรียงเบรินจังหวัดสุรินทร์,
 สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๑} เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม(สมหวัง). ประธานชมรมนักเจรียงเบรินจังหวัดสุรินทร์
 , สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖

ตั้งอยู่ในศีล ชักชวนมารดาบิดาผู้ตระหนี่ให้ทานยินดี และถึงพร้อมด้วยการบริจาค ชักชวนมารดาบิดาผู้ไม่มีปัญญาให้มีปัญญาด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้ได้อธิวาทบุตรได้ทำตอบแทนคุณทานแล้ว เมื่อทานเลี้ยงเรามาแล้วถึงเวลาที่ทานแก่ชราที่เลี้ยงทานตอบให้ได้รับความสุขสบายทั้งทางกาย และทางใจ ไม่ควรที่จะสร้างความลำบากใจให้กับพ่อแม่เมื่อตอนที่ทานแก่ชรา เช่น การทิ้งนา ทิ้งไร ทิ้งลูก ทิ้งหลาน ให้ทานดูแล โดยที่ไม่ได้สนใจ ปลอยให้ทานต้องลำบากตรากตรำทนทุกข์ทรมาน ซึ่งถือว่านอกจากจะไม่ได้อตอบแทนคุณของท่านแล้วยังเป็นการสร้างหนี้บุญคุณเพิ่มอีกดังปรากฏในบทเพลงเจรีียงเบรินดังต่อไปนี้

เตี๊วเฮยมึงกอกัวชีเออะจระกบว (พากันไปทำมาหากินที่กรุงเทพ)
 จี๋ลโกนตุ๋ออยแม่ออยเอี๊ว (ทิ้งลูกให้อยู่กับ พ่อ กับแม่)
 มาคลุนเบ๊ย มาคลุนบ๊วน (คนละสามคน สี่คน)
 มั่นบานจี๋ลตาโกน (ไม่เฉพาะแต่ลูกเท่านั้น)
 จี๋ลจรุ๊ก จี๋ลกระเบ๊ย (ยังทิ้ง หมู ทิ้งควาย ให้ทานเลี้ยง)
 นี จ่าเปยะจะมันซอ (นี่แหละที่เรียกว่า ไม่ตอบแทนคุณ)
 แถมเฮยจ่าเปยะทะแม๊ย (แต่ยังสร้างหนี้บุญคุณขึ้นมาใหม่)^{๒๒}

ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เพียรชวนขายในการคนควาหาความรู้ใส่ตัวให้สมกับความตั้งใจของพ่อแม่ที่ไต่ทนลำบากตรากตรำทำงานก็เพื่อส่งให้ลูกได้เรียนสูงๆ เพื่ออนาคตที่ดีของลูกในภายภาคหน้า ดังปรากฏในบทเพลงเจรีียงเบรินดังต่อไปนี้

แมเอี๊วปงเจ็ดจ่าเปยะ (พ่อแม่เน้นเต็มใจที่เป็นหนี้เพื่อลูก)
 ออยตาโกนกรุบเนี้ยะ (ขอเพียงแต่หาให้ลูกทุกคน)
 บานอังกุยก่าโปะบนโตะนึ่งสาร (ไต่เน้งโตะศึกษาเล่าเรียน)
 แกรงโกนบานเกิดราชการบานเกิดตำแหน่งน้องกั๊ว (เผื่อลูกได้เป็นข้าราชการมีตำแหน่งกับเขาบ้าง)
 นีบันโกนเรื่อลเคเนี้ยกั๊ตเมออยโจรว(นี่แหละหนาลูกๆทุกคนขอให้พินิจคิดใหญ่หนัก)
 ทาแมสลัญโกนเอี๊วสลัญโกน (ถึงความรักของแม่ และพ่อที่มีต่อลูก)^{๒๓}
 ครั้งหนึ่งในชีวิตของลูกผู้ชายทุกคนจะต้องบวชเพื่อทดแทนพระคุณ ชาวอีสานใต้มี

^{๒๒}เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม(สมหวัง). ประธานชมรมนักเจรีียงเบรินจังหวัดสุรินทร์ , สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๓}เรื่องทดแทนพระคุณ, ชมศรี ภูเงินงาม(สมหวัง). ประธานชมรมนักเจรีียงเบรินจังหวัดสุรินทร์ , สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖

ความเชื่อว่าการบวชนั้นอันนิสงสนอกจากจะเกิดขึ้นกับตัวผู้บวชแล้ว ยังถือว่าเป็นการตอบแทนพระคุณของมารดา บิดา ที่ดีที่สุด บุญกุศลที่เกิดจากการบวชนั้นมีอันนิสงสมหาศาล สามารถช่วยทำให้พ่อแม่ได้ขึ้นสวรรค์ โดยไม่ต้องไปตกนรกทนทุกข์ทรมาน หรือถ้าพ่อแม่ตายไปแล้วไปตกนรกหมกไหมอยู่ในนรกขุมใดก็ตามก็จะสามารถช่วยพ่อแม่ให้พ้นจากนรกขุมนั้นๆ ได้ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินต่อไปนี้

โกนแต่บวชแต่เจ็ดเจ็ดนา เนื่อตาจูแมองา (ลูกที่บวชด้วยจิตเจตนาที่ยังจะช่วยแม่)
 ก้มยี่ทะเลี้ยะเตื่อวันรื้อะชนังกะเตี้ยะ (ไม่ให้ไปตกนรกกะทะทองแดง)
 จอฮะทาโกนคือญแมคือญเอื้อวแมบานตุลตรัย (แล้วลูกของแม่ของพ่อละแม่ได้ทุนผาไตร)
 เอื้อวเฮยจูยอนุโมเตนีย เมียนปจจัย ไทยทาน (สวนพอนั้นไซรก็ช่วยอนุโมทนา)
 เบอแมทาเมียนเจ็ดทาทะเลี้ยะเตื่อวันรื้อะ(แต่ถ้าหากว่าแมก็ยังจะตกไปลงในนรกอีกละกอ)
 บือญแต่ลโกนบวช บานบื้อะ (บุญที่ลูกได้บวชนั้น จะช่วยไม่ได้เลยเชียหรือ)
 เบอแมจะทะเลี้ยะพลาดเตื่อวันรื้อะ (แต่ถ้าหากว่าแมเกิดพลาดตกนรกไป)
 บือญก็อาจจะจูยบานคละเต็งเบอมันแต่ต๊ กิเจริญ (บุญกุศลนั้นก็อาจจะช่วยได้บาง)

ฯลฯ

ปรัะบือญนุมันเมนเนื่อวันรื้อแม (เพราะบุญนั้นไม่ได้อยู่ที่แม่)
 มันเมนบือญเนื่อวันรื้อโกน (ไม่ใช่อยู่ที่ลูก)
 กือบือญเนื่อวันรื้อเจ็ด (คือว่าบุญนั้นอยู่ที่ใจ)
 เบอโกนบวชโดยเสนาะอาเน็ดแม (ถ้าลูกที่บวชด้วยความที่คิดสงสารแม่)
 แมมันบานบังคับ แมมันบานปงคอม (โดยที่แม่ไม่ได้บังคับขู่เข็ญ)
 โกนบวชโดยเจ็ดเจ็ดนาจอม (ลูกที่บวชด้วยเจตจำนง)
 เจ็ดทาจือญจูแม (ประสงค์ที่จะอุทิศให้กับแม่)
 นุกอจูยบานได้เจ็ดเจ็ด (นั้นก็ช่วยได้โดยใจปรารถนา)
 อานิสงปนโลกบานเพาะเกิดปกาโชด (ด้วยอันนิสงสนี้ทำให้เกิดมีดอกบัวผุดขึ้นมา)
 ตรัวบาทจึงแมมันออยดือลตีกะเดา (รองรับเทาของแม่ไม่ให้ถึงน้ำร้อน)^{๒๔}

การตอบแทนพระคุณของพ่อแม่นั้นควรทำในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ โดยการปรนนิบัติให้ท่านได้รับความสุขทั้งทางกายและทางใจ ช่วยทำกิจการงานให้ท่านเบาใจ จะได้อะไรพ่อแม่สบายใจ เวลาท่านเจ็บไข้ ใดป่วย เราต้องเอาใจใส่ดูแลรักษา ปอนน้ำ ปอนขาว ชักผาที่

^{๒๔} เรื่องสุเบ็นกุมาร, สายยอด เกล้าศรี, นักเจริญ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสุรินทร์, สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

เประอะเปอน เมื่อเจ็บไขไ้ปวยซาลงไป ก็ตองเลี้ยงดูทานไ้ดี การทำบุญกับพอแมในขณะที
ทานมีชีวิตอยู่นั้นนับวาเป็นการทำบุญทีประเสริฐนัก ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยงเบรินวา

เฮยโกนโกนทัญญูคุณ (บรรดาลูกๆทีมีความมกตัญญูคุณ)

ก็อลนาตีแมเอื้อวยั้งจะสมองจะสมา (คราใดทีพอแมของเราแกเฒาซาลง)

โกนเมียนเจิดกตัญญูตา (ลูกทีมีความมกตัญญู)

เทอบ็อญเตือนคลุนแมเอื้อวเนื่อว (ทำบุญในขณะทีพอแมเรามีชีวิตอยู่)

มันเมนจ่าแตกลุนเกือตเงือบบองเฮย (ไมไ้ซาจะรอไ้ทานตาย)

คลุนดับสังขารจากแจงเตื่อว (ชีวิตลาลับดับสังขารจากเราไป)

เลาเนะก็อลนา (ตอนนีนั้นหนา)

แมเอื้อวเมียนชีวิตอยเฮยร๊วะเนื่อว (ในขณะพอแมยังมีชีวิตอยู่)

โกนเประแสรีย (ลูกชายหลูกหญิง)

มันทาจะม็อง กะนาล หรือเปอว (ไมวาคนโต คนกลางหรือคนเล็ก)

ทว็อบ็อญแมเอื้อวแไ้ให้ทำบุญกับพอแม)

ออยเกือตเคิญเตือนคางเพนักร๊วะ (ตอนที่ทานยังมีชีวิตอยู่)^{๒๔}

ครันเมื่อทานตายไปแลว ก็จัดพิธีศพไ้ทาน และทำบุญอุทิศสวนกุศลไ้ทานอย่าง
สม่าเสมอ ในสังคมอีสานไ้เชื่อว่าการทำบุญให้กับพอแมโดยการนำอัฐิของทานไปบรรจุเก็บไว้
ในเจดีย์จะไ้บุญอานิสงสมาก ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยงเบรินดังตอไปนี้

นิบันทาโพยยั้งแสรียเประ (นี้แหละหนาบรรดาพวกเราชายหญิง)

เบอเทอรบอนจองระเดาะกุน (ถาอยากจะทำบุญสนองคุณ)

เทอบอนกรอยบอนมน (ทำบุญกอนทำบุญหลัง)

บันตาขอบติญประแจแดยั ดะแมดะเอื้อว (ถึงไ้ดขอบซื้อเจดีย์ มาไ้สพอแม)

บอนเคาะบอนเตรา แคลงเวียระเดาะคละ (ทีเคยทำผิดไปอาจะเบาลงบาง)^{๒๕}

การชักชวนบิดา มารดา ผู้ทีไม่มีศรัทธา ไ้มีศรัทธา ผู้ทีทุศีล ไ้ตั้งอยู่ในศีลผู้ที่
ตระหนัไ้หยินดีและถึงพรอมดวยการบริจาค ผู้ทียังไมทำสมาธิภาวนา ไ้ปฏิบัติตั้งมั่นอยู่ในสมาธิ
ภาวนา นับวาเปตอบแทนพระคุณไ้ดีเป็นอย่างดี เพราะว่าการชักชวนไ้ตั้งอยู่ในศรัทธา การ
ไ้ทาน การรักษาศีล การทำสมาธิภาวนา เปประโยชน์โดยตรงและเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก

^{๒๔} เรื่องทำบุญตออายุ, สุพจน์ มีสติ, นักเจี๋ยงรุ่นครู อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์,
สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๒๕} เรื่องบุญคุณของบิดามารดา, สุพจน์ มีสติ, นักเจี๋ยงรุ่นครู อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์,
สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ตัวบิดามารดาผู้ปฏิบัติเองทั้งในภพนี้และภพหน้าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งคือเป็นหนทางไปสู่ นิพพานในบทเพลงเจรีียงเบรินไดกล่าวถึงสุเบ็นกุมารบุตรที่มีความกตัญญู ซึ่งเกิดในครอบครัวที่ ลำบากยากจนมาก และต้องกำพร้าพ่อตั้งแต่ตัวเองยังเป็นเด็ก สุเบ็นกุมารคิดว่าสาเหตุหนึ่งที่ ครอบครัวของตนเองมีแต่ความทุกข์ มีแต่ความลำบากยากจนอยู่ทุกวันนี้คงจะเป็นเพราะชาติ ก่อนไม่เคยทำบุญให้ทาน และอีกอย่างหนึ่งคือการทำที่พอชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทำให้สัตว์ทั้งหลาย ต้องพลัดพรากจากกัน ทำให้เขาต้องพลัดพรากจากพ่อแม่และลูกของเขา ด้วยเหตุนี้กรรม กรรมอันนี้จึงส่งผลให้ครอบครัวต้องพรากจากกัน ทำให้ตนเองต้องกำพร้าพ่อ ตั้งแต่เป็นเด็ก มี ชีวิตอยู่กับแม่อย่างลำบากเข็ญ ดังปรากฏในบทเพลงเจรีียงเบรินต่อไปนี้

ชีวิตโกลนเปราะ บานกิดทบทวนทลา (ชีวิตลูกผู้ชายใดคิดพิจารณาทบทวน)

ชะนอมตาเจียดปรเดิม (คงจะเป็นเพราะวาชาชาติก่อน)

มันกียทวื้อ มันออยเตียน (ไม่เคยทำบุญให้ทาน)

บานกิดเจียดนี้มูลแบน (ชาตินี้ถึงใดเกิดมานั้นหนา)

คลุ่นกำสร้อจ ออดกำร่อ (เป็นคนยากจน ขัดสนเข็ญใจ)

กรอเฮยกรรมกัย (ลำบากเพราะกรรม)

จัดทาเอื้อวลลับสัตว์ (ที่พอได้ฆ่าสัตว์)

ปนเรือดปนระเปรียดประ(ทำให้สัตว์ ต้องพลัดพรากจากกัน)

แม่เอื้อวโกลนกียแนย (ทำให้เขาจากพ่อแม่ลูกของเขา)

บันตาคลูนอัญ เปรีอดประปเอื้อว (ตัวเรได้ถึงใดพลัดพรากจากพ่อแม่)

ล่อ ออยเปยลปวย ปนแท (เพราะเหตุนี้เป็นแน่แท้เชียว)

บันตานิอวกัมเปรียเนี้ยะแม่มั่นเมียนเอื้อว (ถึงได้ยากลำบากกับแม่ ไม่มีพ่อ)^{๒๗}

สุเบ็นกุมารเมื่อคิดได้ดังนั้นจึงต้องการที่จะบวชเพื่อบำเพ็ญภาวนาสรางบุญสราง กุศล เพื่อเป็นการชดเชยกรรมเหล่านี้ให้เบาบางลงไป เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ และเพื่อเป็นการชักชวนมารดาผู้ที่ไม่มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระศาสนา ไม่เชื่อในเรื่อง บุญ บาป ให้ ได้ไกลชิดพระศาสนามีโอกาสได้ทำบุญ บำเพ็ญภาวนา เลย์ไปอธิบายเรื่องบาปบุญ และอานิสงส์ ของการบวชให้มารดาฟัง เพื่อที่จะให้มารดาทราบและอนุญาตให้บวช เพราะถ้ามารดาไม่ อนุญาต พระอุปชฌาย์ก็ไม่สามารถที่จะบวชให้ได้ แต่เพราะความที่มารดาเป็นผู้ที่ไม่มีความเชื่อ ในเรื่องบาปบุญอยู่แล้ว พอถูกอธิบายเรื่องบาปบุญให้ฟังก็แสดงความไม่พอใจ พรอมกับกล่าวว่า จะไปเชื่อทำไมเรื่องบาปคนที่ทำบุญทำบาป พอตายไปแล้วไม่เห็นมีใครเขียนจดหมายมาบอก

^{๒๗} เรื่องสุเบ็นกุมาร, สายยอด เคล้าศรี, นักเจรีียง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์, สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

อยู่สุขสบายหรือลำบากอย่างไรบาปบุญไม่มีจริงหรือ และสุดท้ายก็ไม่อนุญาตให้สุเป็นกุมารได้
บวช ดังปรากฏในบทเพลงเจรีนดังต่อไปนี้

อันแยบปรับแมลูกตาทา (อธิบายบอกแมว่า หลวงตาทานเทศนา)
เรื่องบาปเรื่องบุญยังแจ่มยังจ๊ะ (บุญเป็นอย่างนั้นบาปเป็นอย่างนี้)
แมก็มันเรื่องมันจ๊ะเรื่องบุญ ก็แสดแสดเค็ง (ก็ยิ่งทำให้แมผู้ไม่เชื่อในบุญบาปโกรธมากขึ้น)
อ้อมันบากโมประเดาแมเตโกน (บอกว่าไม่ต้องมาสั่งสอนแมหรือลูก)
แมเพ็กตีกะเดามุนอาปองแมเต็งมอท (แมตีมน้ำร้อนมากจนเผลอ แมรู้หมดแล้วละ)
เรื่องบาปเรื่องบุญมันบากโมอันแยบปรับนี้เต (เรื่องบาปเรื่องบุญไม่ต้องมาพูดหรือกะ)
เนี้ยะเทอบัวบุญก็มเปะ สลับเต็วกะนังละ (คนทำบุญเยอะแยะ พอตายไปแล้ว)
กอมันก็อยตระกูลโมปรับ ทาเวียสรวล (ก็ไม่เคยเขียนมาบอกว่า เขามีความสุข)
เนี้ยะเทอบาปยังจะนับสลับเต็ว (คนที่ทำบาปกรรมไว้อย่างมาก)
ก็มันเคินโมปรับทาประบาก (ตายไปก็ไม่เห็นเขาเขียนมาบอกว่าลำบาก)^{๒๔}

ถึงแมวมารดาจะไม่อนุญาตให้บวชแต่สุเป็นกุมารก็มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่า
ตนเองจะต้องบวชเพื่อจะตอบแทนพระคุณบิดา มารดา และเพื่อเป็นการบำเพ็ญบุญบารมีในชาติ
นี้ให้ได้อีกอย่างหนึ่งจะเป็นการชักชวนมารดาผู้ซึ่งไม่มีศรัทธาในพระศาสนาให้ได้เข้าใจใน
พระศาสนา จึงตัดสินใจว่าในเมื่อแมของเราไม่ยอมอนุญาตให้บวชเราคงจะต้องโกหกพระ
อุปชฌาย ว่าแมอนุญาตให้บวช เพราะถ้าไม่ทำเช่นนั้นเราจะไม่มีโอกาสได้บวชอีกเลย ดังปรากฏ
ในบทเพลง

อัญเฮยอัญจงบวชคลั่งแสบและ(ตัวเรานี้หนอ อยากจะบวชมากเลย)
แมอัญก็มีญออยบวชยังแสบละ (แมเราก็มัวไม่บวช แบบนี้)
อัญนองทวียังนา บานตากัดชอบปะสา (เราจะทำอะไร ได้แต่คิดเรื่อยเปื่อยไป)
บอเช็นตาอัญเนื่อวเจียเจีย (ถ้าหากว่าเรายังจะอยู่เฉยโดยไม่ทำอะไร)
ก็มันบานบวชติดเจียมะนอง (เห็นทีคงจะไม่ได้อบวชอีกหรือ)
เบอเต็วปรับลูกตาทาแมมันอนุญาต (แต่ถ้าไปบอกหลวงตา ว่าแมไม่อนุญาต)
ลูกตาก็มันออยบวชเตบ้อง (หลวงตาก็คงจะไม่ให้บวชหรือ)
บานปนัดตัดสินเจ็ด เจียมะนอง (จึงได้ตัดสินใจเด็ดเดี่ยวอีกครั้งหนึ่ง)
อัญตองเต็วกังฮอลูกตา (ว่าจะต้องไปโกหกหลวงตา)
ทาแมอัญบอยบวชเมนเฮย ทลา (ว่าแมเรานี้ได้อนุญาตให้บวชแล้ว)

^{๒๔} เรื่องสุเป็นกุมาร, สายยอด คล้ายศรี, นักเจรีน อำเภอลำสนธิ จังหวัดสุรินทร์, สัมภาษณ์
๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

เดื่อปลุกตา นิงออยบวช (หลวงตาถึงจะบวชให้)

เส็บันมันบานก็จืดเลื้อ (สุเบ็นไม่ได้คิดอะไร)

โดยสาของซองแม (แต่โดยความที่อยากจะสนองพระคุณแม)

จงสรอจหรือมะนาย เอื้อวปุก (อยากจะสนองพระคุณของพ่อ)

แมคางนองเอื้อวจัตหาเจียเอื้อวปุก (เพราะว่าแมกับพอนั้น)

เมียนกรรมเมียนทุกข (จัดว่าเป็นคนมีกรรมมีทุกข)

เดลซาเมียนกรรมล่ำ บากตราครา (เพราะมีกรรมถึงได้ลำบากตรากตรำ)

บ๊อญบอระเมี่ยมมันเมียนเซาะ (ไม่มีบุญบารมีที่จะทำให้มีสุข)^{๒๙}

ลูกที่มีความกตัญญูปฏิบัติกับพ่อแม่ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ดูแลเลี้ยงดูให้ท่านมีความสุขทั้งกายและใจย่อมได้รับคำสรรเสริญจากคนทั่วไป แมแต่เทวดาในสวรรค์ชั้นเบื้องบน ตลอดถึงภพบาตล และยมบาล ก็ย่อมจะแซ่สรองสรรเสริญ ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยงบะริน ดังต่อไปนี้

แลวแนแต่จ๊ะโกนแม โกนเอื้อว (ตอนนี้เหมือนกับลูกของแมลูกของพ่อ)

มันเมนโกนก็ดคอ เฮาหาโกนก็ดเตรา (ไม่ใช่ลูกคิดผิดหรือกะ เรียกว่าคิดถูก)

เทอบอนจักขุอะยมปะทันตา (ทำบุญ ทันตาเห็น)

เฮาหาโกนแมจื่อ โกนเอื้อวจื่อ (กล่าวได้ว่าลูกของแมเชื่อ ลูกของพ่อเชื่อ)

เทอบอนแคล้อออยเตือนเอื้อวเนือวรี๊วะ (ทำบุญทันตาเห็น ให้ท่านพ่อมีชีวิตอยู่)

นิชีวิตโกนตองเอาะนองบานรุงเรื่อง (นี่แหละชีวิตลูกทุกคนจะได้รุ่งเรือง)

เตียวดาสถานลือ กิปะเสีรว (เทวดาในสถานเบื้องบนเขาก็สรรเสริญ)

บาตล จักวาล ยมบาล (พิภพบาตล จักรวาล ยมบาล)

กิปะเสีรวหาโกนเมียนกุน (ก็พากันสรรเสริญ วา ลูกมีคุณ)

มันทาเนียะเกิดกรอยมุน (ไม่ว่าคนที่เกิดก่อนหลัง)

นุอาระเตือวนาเนียะรักษาเดอมโปวเดิมจะรีย (เทวดาอารักษ์ผูกปกษารักษาตนโพธิ์

ตนไทร)

กิระเสีรวหาโกนเมียนกุน (ท่านก็จะสรรเสริญว่าเป็นผู้มีคุณ)^{๓๐}

ลูกคนใดที่ประพฤติปฏิบัติดูแลพ่อแม่อย่างดีให้ท่านได้ความสุขทั้งทางกายและทางใจ เมื่อตัวเองแก่ไปก็จะได้รับการปฏิบัติดูแลอย่างดีจากลูกหลาน ส่วนคนที่ทำบาปทำกรรมไว

^{๒๙} เรื่องสุเบ็นกุมาร, สายยอด เกล้าศรี, นักเจี๋ยง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์, สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๓๐} เรื่องพระเจ้าอาตาคัตตู, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

กับพ่อแม่ผลกรรมก็จะตามสนองให้ผลในชาตินี้ไม่ต้องรอถึงชาติหน้า ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินต่อไปนี้

ระนาปฏิบัติต่อแม่ออเอ้อวลออ (ใครที่ปฏิบัติต่อพ่อแม่อย่างดี)
 ด้อลคลูนก็ีจะเต้อว (เมื่อตัวเองแก่ลง)
 โกนก็ีร็องตอบสนองล่อ (ลูกๆ ก็จะทำบุญให้คุณก็อย่างดี)
 เฮาเวียวิลโดจตมจุมโดจกอง (เปรียบเหมือนกงล้อที่หมุน ตามโค)
 เบอระนาเทอบาปแม่อ้อว (ถ้าใครทำบาปกับพ่อแม่)
 ม้นบากสลับเต้อวรับกรรมเตะ (กรรมนั้นไม่ต้องรอให้ตายหรอก)
 กรรมเวียเคียลือวๆ (กรรมเห็นทันตา)
 ม้นยูรเตะกรรมช้อบงัย (กรรมทุกวันนี้ผลเร็ว)^{๓๑}

ในบทเพลงเจี๋ยเบรินได้กล่าวถึงผลแห่งกรรมชั่วที่เกิดจากการที่สร้างบาปสร้างกรรมทำสิ่งไม่ดีให้กับพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน ทั้งทางร่างกายและทางใจ ลูกที่ฆ่าพ่อแม่ โดยเจตนา ว่าเป็นกรรมที่หนักมากให้ผลทันตาเห็นในชาตินี้ไม่ต้องรอถึงชาติหน้า ทำให้เกิดความทุกข์ทรมาน ความเรารอนกระวนกระวายใจ ประสบภัยพิบัติ นานาประการ จะทำ กิจการงานใดก็ล้มเหลว ซึ่งชาวอีสานใต้เชื่อว่า มีเทวดา อารักษ์ผู้ที่ปกปักรักษาผืนแผ่นดิน คอยทำหน้าที่ลงโทษลูกที่อกตัญญูทั้งหลาย ให้ได้รับภัยพิบัติ นานาประการ แตกต่างกันไป ดังตัวอย่างที่จะยกมากล่าวต่อไปนี้ วัวควายที่เลี้ยงไว้ ก็ล้มตายด้วยโรคระบาด จนหมด ทั้ง ๆ วัวควาย ของคนอื่นนั้นก็ไม่มีอะไร ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินต่อไปนี้

ม้นทาถูกระแบ้ย แม่วอย (ไม่วัวว หรือควาย แม่เอย)
 ถูกระแบ้ยเหี้ยะเสระมันเกิดจื่อ (วัวควายของคนอื่น ไม่เป็นโรคตายอะไร)
 กระแบ้ยโมกกะเลี่ยนชื้อเจ็ดตากาบชีตาดีย (แต่วัวควายของลูกอกตัญญูเป็นโรคตายหมด)^{๓๒}

สัตว์เลี้ยงจำพวก เป็ด ไก่ หมู ของชาวบ้านคนอื่นไม่เป็นอะไร แต่ของลูกที่อกตัญญู นั้นเป็นโรคตายหมด จะขายก็ไม่ได้ราคา ต้องเกณฑ์ให้ชาวบ้านมาช่วยเอาไปกินฟรี เพราะผลจากการสร้างบาปสร้างกรรมทำ สิ่งไม่ดีให้กับพ่อแม่ เทวดาเลยลงโทษให้คนทั่วไปได้ดูเป็นตัวอย่าง บ้านใดทำให้เกิดความเดือดร้อนทันตาเห็น ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินต่อไปนี้

จิตทาเมือนเตียสดีงสดุกจูกปรอฮ(สัตว์เลี้ยง จำพวก เป็ด ไก่ หมู ทั้งหมด)

^{๓๑} เรื่องพระเจ้าอชาติศัตรู, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๓๒} เรื่องพระโมกเกลี่ยน, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

อาเนี้ยะเสราะมันเกิดจะจื่อ (ของชาวนานั่วไปเขาไมเปนไร)
 เมื่อนเตี้ยโมกกะเลี่ยนเวียซื่อ (แต่เปด ไก ของโมกกะเลี่ยนเปนโรค)
 ออยเนี้ยะเสราะจួយซิดาติยมันบานราคา (ตองให้ชาวนานมาเอาไปกินขายก็ไม
 ไตราคา)

อา niban ก็เฮาหาเตียวดาลูกลัวะ (นี่แหละที่เขาเรียกวาทวดาทำ าทะ)^{๓๓}
 พื้นที่ที่เป็นนาหลุมน้ำก็ทวมเสียหาย ดนขาวที่ปลูกไวก็เนาตายเกือบทั้งหมด ทั้งๆที่
 นาของคนอื่น ที่อยู่ติดกันนั้นไม่ได้รับความเสียหายจากภัยน้ำ าทวมแต่สักนิดเดียว ชาวของ
 เขาที่ปลูกเอาไวก็ให้ผลผลิตเต็มๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะทวดาทานพิโรธเลยลงโทษลูกที่อกตัญญู
 ที่ไม่บุญคุณของพ่อแม่ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

เทอแสร้จัมกาก็แต่จะกะเม็งเทอลิ่ง (ทำไรทำนาก็เหมือนกับเด็กทำเลน)
 เบอเซินตาระเตือวพลึง (ถาหากวาทึงฤดูฝน)
 แดประซารเทลียะพลึง (หนาทำนาฝนตกลงมา)
 แสร้เจรือวสาบปรืวมแมปรืวมเอือว (นาหลุม หวานพรมกับชาวนาเขา)
 เตือวสตูงแสร้ปนเตือดเจือบคะเนีย (ทั้งๆที่ทำนา ที่ติดกัน)
 จัดทาต้อลตักเวียโม (พอถึงฤดูน้ำหลาก)
 จัดทาเสราะแสร้ตักกรึงเตือว (พอน้ำหลากมา เต็มทองทุ่งนา)
 เสรือวแมเสรือวเอือวแบกกุ่มกันทุก (ชาวของชาวนาเขานั้น แดกกอใหญ่)
 แดโมกกัลเลี่ยนโกนปนลุก (แตนาของโมกกะเลี่ยนนั้น)
 รลิลเนือวแต่ยตะเตีย เวียละโลย (พอน้ำ าลดไม่เหลืออะไรเลย ดนขาวเนาตาย
 หมด)

ทั้งทั้งที่สตูงปรืวมเคนีย (ทั้งๆที่ดำนานาพรมกัน)
 ปอนเตียวตามันจุย (เพราะทวดาไมชวย)
 แสร้เสรือวละลูนอเอือวอาจ(ชาวเลยเนาตายทั้งหมด)^{๓๔}
 สนวนาดอนที่เคยทำไ้ผลผลิตดีมาตลอดทุกปี แต่พอมาสรางบาปสร้างกรรมทำไมดี
 ไ้กับพ่อแม่ ทวดาฟาดินทานเลยลงโทษ บันดาลไมให้ฝนตกลงมาบนผืนนาของลูกอกตัญญูแม่
 แดหยดเดียว ทั้งๆที่นาของคนอื่นนั้นมีน้ำ ำเจ็งนองไปทั่ว ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไป
 นี้

เบอเซินแสร้ถูกกียบานชีบานเพ็ก (สวนที่นาดอนที่เคยได้ชาวามทุกปีนั้น)

^{๓๓} เรื่องพระโมกเกลี่ยน, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๓๔} เรื่องพระโมกเกลี่ยน, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

พลึงกระกรักรอกปรัก (ตอนกลางคือฝนก็ตกอย่างหนัก)
 อาเสาะแสเมียนตีกสาบ (ที่นาของคนอื่นนั่นมีน้ำเจ้งนอง)
 โกงเประอังกุยสงาบ (แต่นาของโมกกะเลียนนั้น)
 รัวตาตีกเลียงจิงกอมันเคิญ (ไม่มีแมกระทั่งนี้ จะลงเทา)
 เตียวตาลูกปงฮาญ ออยเวียกะเดากะตัจ (เทวดาทานไต่ทำโทษ ให้มีอันเป็นไป)
 เทอแสร้กาบจังกา (ทำไรทำ นานา)
 มันเซื่อวานพ้อลเตเอื่อวเซินอานา (ไม่คอยได้ผลเท่าไร)^{๓๕}

แม่เตจะทำไร่ปลูกถั่วปลูกงา บรรดาเหล่าสัตว์นานาชนิด เช่นหนู ตั๊กแตน แมงกะ
 ขอน กระต่าย เปนตน ก็พากันมากัดกินเมล็ดพืชเหล่านั้นให้ได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด
 ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

เบอเตื่อวกาบจังกาละจัวแซนิก (ถาหากวาไปทำ ไร่ปลูกงาปลูกถั่ว)
 อาบือนซรอกแสร้กีรบานเกิดกองกอง (ตรงไหนที่ชาวบานได้ผลผลิตดี)
 ค้อญอุปองสัตว์เวียตะเนิมซี (ของโมกกะเลียนมีแต่สัตว์รุมแย่งกิน)
 เบอเจ็ดทาตัมเสริอวแมเอื่อวเฮย (ถาหากวาปลูกชาวละก็)
 เบอกเนือรมันกัดกอกจะโม้รวเวียรุก (ถ้าไม่หนูกัด ก็แมงกะซอนมากิน)
 เบอทมโมอันเตดกอกะโนบ เวียกัด (พอชาวโตขึ้นมาหนอย ตั๊กแตนก็มากิน)
 เบออาระโฮดปัสตวะกะเนิระนาย (ตอนที่รอดพ้นจากการกินของหนูมาได้)
 จัดทาหมแบ็กกุ่มอาโพงอันชายจูยซี (พอโตกำลังแตกกอ พวกกระต่ายก็มากินอีก)^{๓๖}

ผลผลิตที่เหลือบางส่วนจากที่บรรดาเหล่าสัตว์ทั้งหลายพากันมากัดกินตั้งแต่เริ่ม
 ปลูกนั้น พอถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็จะมีพวกสัตว์เหล่านี้อีกเช่นลิง ช่าง มากอกวนซ้ำเติมอีก ทำให้
 ผลผลิตที่เหลืออยู่นอยนิดเหล่านั้นได้รับความเสียหาย ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

อันเชื่อมตาน้องบานจะโรด (กวาชาวจะสุกได้เกี่ยว)
 กอเต็มที่เกิดกอง (ก็เหลืออยู่เพนหยอมๆ)
 เสริอวตุมเตอวจะโรดเกิดกนั้เกิดเกนึยว (ถึงเวลาชาวสุก ก็ทำการเก็บเกี่ยว)
 อาเนียะเซระเกตุ้มกร็วกร็วมันเกิดเอย (ชาวชาวบานที่สุกพร้อมกันกลับไม่เป็นไร)
 เบอค้อญโมกกะเลียนกอชะวา (แต่ถาเป็นของโมกกะเลียนแล้วละก็)
 เวียจูเปอมเตื่อวซีเปยะจองเมอ (พวกลิงก็จะขโมยเอาไปกินบนยอดไม้)
 อาตัมเรี่ยนเตอโมจูบอปะโดบเสริอว (สวนพวกช่างก็มาช่วยนวด กองข้าว)

^{๓๕} เรื่องพระโมกเกเลียน, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๓๖} เรื่องพระโมกเกเลียน, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

นี่ก็เอาเตี๋ยวตาลูกลูกแมเอี๋ยวส่ำรียเปราะ (นี่แหละเป็นกรรมที่เทวดาทานลงโทษ)
อารักขะเนี่ยะตาอะระชามนี้อเจีย (สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายยอมรักษาคันดี)^{๓๗}

(ค) หน้าที่ของบุคคลในฐานะสามีภรรยา การมีคูครองนั้นถือว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งในชีวิตของบุคคลและเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ทำให้เกิดฐานะและหน้าที่อย่างขึ้น คือ ฐานะของสามีและฐานะของภรรยาพร้อมทั้งหน้าที่ซึ่งผูกพันอยู่กับฐานะทั้งสองนั้น อันเกิดจากความสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อกัน ความสัมพันธ์และความรับผิดชอบนี้ จะขยายออกไปถึงบุคคลและทรัพย์สิน อันมีมาแต่เดิมของแต่ละฝ่ายอีกด้วย เช่น มารดา บิดา เครือญาติและมิตรสหายของคูครอง เป็นต้น ทำให้เกิดผลอีกอย่างหนึ่งคือ การสมรสนี้เท่ากับเป็นวิธีเพิ่มจำนวนญาติมิตรและทรัพย์สินต่างๆ ให้มากมายกว้างขวางขึ้นเป็นทวีคูณ แต่ผลดังกล่าวจะเป็นดีงามก็ต่อเมื่อคูสมรสรู้จักรับผิดชอบและปฏิบัติภาระหน้าที่ของตนตามความรับผิดชอบนั้นให้ถูกต้องด้วยดี การครองเรือนหรือชีวิตสมรส คือการที่ชายและหญิงมีความพอใจในรสสัมผัสซึ่งกันและกัน ตกลงใจที่จะใช้ชีวิตคู่รวมกัน จะเผชิญกับปัญหารวมกันและมีความพยายามที่จะ ดำเนินชีวิตรวมกันเพื่อความสุขในการครองเรือน การที่บุคคล ๒ คน ซึ่งต่างก็มีพื้นฐานจากครอบครัวเดิมต่างกัน มีความคิด ค่านิยม รสนิยมต่างกัน มาอยู่รวมกัน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในบางครั้งคราว ครอบครัวจะมีสุขได้ก็เพราะด้วยเหตุจากการประพัตติตนของสามีและภรรยา บุคคลทั้งสองนี้เป็นผู้ที่มีความสามารถดลบันดาลให้ครอบครัวนั้น ๆ เป็นสวรรค์ที่น่ายุหรือเป็นนรกก็ได้ การที่ครอบครัวจะมีความสุขได้นั้นสามี ภรรยาจะต้องมีธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินดังนี้

ชีวิตบ๊องน้องเนียงนุแองเนอย (ชีวิตของพี่กับน้องนั้นหนา)

เจ็ดทาเนียงส่ำรียต้องเมียนเจ็ดตรอง (น้องหญิงต้องซื่อสัตย์ มีใจซื่อตรง)

เนอวจำเปราะบ๊องโดยเจ็ดเสนาะอาเน็จ (คอยพี่ชาย ด้วยความหวังใย)

เจ็ดบ๊องก็ตรองน้องเนียงนุแองเนอย (ใจของพี่นั้นก็ซื่อสัตย์กับน้องเช่นกัน)

เบอทาประปนเจียมันกียเพ็ญพีย (ถ้าใดภรรยาดี ไม่เคยหวงเลย)

น้องทว้ออาเวียก็เมียนกำลังเจ็ด (จะทำอะไรก็มีกำลังใจ)^{๓๘}

เบอเคิงคะเนียเจ็ดทามันบานเคิงแตปะเตียะ (ถ้าโกรธกันก็พาลหาเรื่องกับบานของด้วย)

ปแต่ยก็เคิงยางจะนับ (ผัวก็โกรธอย่างรุนแรง)

อัญเคิงโรงมีกะกับมันทาแต่โองแตชนัง (พาลโกรธกับสิ่งของไม่ว่า โอง หมอ)

ระโมงโปงปงเตือดออยแบ็ก (ทุบทิ้งให้แตกทั้งหมด)

^{๓๗} เรื่องพระโมกเกลียน, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๓๘} เรื่องการครองเรือน, เนตรนาง อรุณรุ่ง สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ออยบักกระจัดกระจายเทอ ตะ ประปน (ไหแตกหัก กระจัดกระจาย ทำประชิดเมีย)
 เนียงเค็งแกวลงวน สดุดานกะเม็ด (สวนเมียนั้นเมื่อโกรธก็รีบลุดไปหยิบเอามีด)
 มันทะหัด ทะมิงเฌอ อะโสด (ไม่ว่าจะเป็น ที่ปนตาย ก็กระตุก)
 อัญญาบคมือจแม อาจ้อล มืด (กูก็จะพนทั้งไหมดเหมือนกัน)^{๓๙}

จากบทเพลงเจรียงเบรินดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าสามีภรรยาไม่นำหลักธรรมคือ ขรวาสธรรม มาใช้สำหรับการครองเรือนแล้ว ชีวิตคู่นี้จะพบแต่ความเดือนรอน วุ่นวาย ต่างฝ่ายต่างก็คิดว่าตัวเองเก่ง ไม่มีใครยอมใคร ผลสุดท้ายก็ลงเอยด้วยกันทะเลาะเบาะแว้งกัน ถึงขั้นทำร้ายร่างกาย ทำลายข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้าน ซึ่งปัจจุบันนี้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิต มีให้เห็นมากมายเหลือเกินซึ่งปัญหาเหล่านี้ถ้าสามีภรรยาไม่สามารถแก้ปัญหาภายในครอบครัวได้และสุดท้ายแล้วถ้ามีการหย่าร้างเกิดขึ้นตามมา นอกจากจะเกิดปัญหาขึ้นภายในครอบครัวแล้วยังส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ซึ่งอาจก่อให้เกิด ปัญหาตามมามากมาย เช่นปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง เด็กขาดความอบอุ่น เป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว กลายเป็นปัญหาสังคมอีกต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

หลักศีลธรรมสำหรับการครองเรือนของสามีและภรรยาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและครอบครัว ในสังคมอีสานใต้จะยกย่องชายผู้เป็นสามีให้เป็นผู้นำครอบครัว และผู้หญิงทั่วไปก็ยอมรับและยกย่องในความเป็นผู้มี ำครอบครัวของผู้ชายเช่นกัน เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้ชายผู้เป็นสามีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เหมาะสมกับที่ใด รับการยกย่องเช่นนั้น ในบทเพลงเจรียงเบรินได้กล่าวถึงหลักปฏิบัติที่สามีพึงปฏิบัติต่อภรรยาไว้ ดังนี้คือ ยกย่องให้เกียรติ คือยกวาเป็นภรรยาไม่ปดๆ บังๆ หากทำดีก็ชมเชยด้วยใจจริงหากทำผิดก็เตือน แต่ไม่ตำหนิต่อหน้าสาธารณชน สิ่งใดเป็นเรื่องส่วนตัว เช่นการเลี้ยงเพื่อน พบปะญาติมิตรควรให้อิสระดังเพลงเจรียงเบรินว่า

เกิดจิริโกนเปราะเบออาปองเมียนประปน (เกิดเป็นลูกผู้ชาย ถานายแต่งงานมีเมียแล้ว)
 ลอแกลลงวนกอม ทว้อออยไค้จเจ็ด (ก็อย่าทำให้เธอเสียใจ)
 ออยนีกาเน็ดเนียงจิริโกนสเรีย (ให้นึกสงสารลูกผู้หญิง)
 ลักเปยกส์ ำแต่ยอันแยียเปยกปแอม (พูดจาความที่ไพเราะอ่อนหวาน)
 ออยเล็กเปยกปเสีรทาเนียงเต็งประชา (ให้รู้จักยกย่องสรรเสริญถานางดี)
 เบอทาบานประปนกรวบเลี้ยะ (ถาใดภรรยาเป็นแมศรีเรือน)^{๔๐}
 สามีที่ดีควรยกย่องให้เกียรติ ไม่แสดงอาการเหยียดหยามดูหมิ่นภรรยา ไม่ควรดูถูก

^{๓๙} เรื่องพระโมกเกลียน, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๔๐} เรื่องเรื่องการครองเรือน, เนตรนาง อรุณรุ่ง สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

เรื่องตระกูล ทรัพย์ ความร่ำรวยกว่าตน ควรพูดจาดูด้วยคำอ่อนหวาน ห้ามทุบตีดาทอ ดังปรากฏ
ในบทเพลงเจี๋ยเบรินต่อไปนี้

แปดียป่วนกมัยดักเปยกทงวัน (สามีภรรยาอย่าพูดให้กันด้วยคำพูดที่หนัก)

ล่อแกลลวนออยนีกาเน็จสะเนาะ (ให้นึกสงสารลูกผู้หญิง)

บางทีประปนอาจกั าสร้อยอ้อดกรอ(บางทีอาจจะล่ ามากยากจน)

คลุ่นเนียงแกลล่อ มั่นเมียนวิชาทลัย(ตัวของน้องไม่มีความรูอะไร)

แต่เจ็ดเนียงงาสะอาดโดจสำแลย (แต่ใจของน้องนั้นขาวตั้งสำลี)

กมัยเดือนดูถูกโกนสเรีย ทาเนียงมันเจีย(อย่าฟังดูถูก ลูกผู้หญิงวานองไม่ดี)^{๔๑}

สามีที่ดีควรจะมีความรักเดียวใจเดียว ซื่อสัตย์ต่อภรรยาของตนเองไม่ประพฤติ
ตนเป็นคนเจ้าชู้ เพราะการมีรักเดียวใจเดียวนั้นเป็นการให้เกียรติแก่ภรรยาของตนเอง ทำให้ได้
รับความไว้วางใจจากภรรยาอันจะเป็นการนำมาซึ่งความสุขในการครองเรือน ดังปรากฏในบท
เพลงเจี๋ยเบรินดังต่อไปนี้

สลัญประปนสลัญสละ (ความรักที่มีตอนองเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่)

สลัญเนียงคลั่งนะสลัญปงเจ็ดบ้อง(รักน้องมาก รักเต็มดวงใจพี่)

มันกียระมิลสเรียนา ปะเชินปรโอน (ไม่เคยมองแมกระทั่งหญิงอื่น)

ชีวิตเปราะบองเมียนเนียงตาแอ้ง(เพราะชีวิตพี่นั้นมีแต่น้องคนเดียว)^{๔๒}

มอบความเป็นใหญ่ให้คือมอบให้เป็นผู้จัดการภาระทางบ้านไม่เข้าไปก้าวกายใน
เรื่องการครัว การปกครองภายใน นอกจากเรื่องใหญ่ๆ ซึ่งภรรยาไม่อาจแก้ไขได้ ดังปรากฏใน
บทเพลงเจี๋ยเบรินต่อไปนี้

เบอกน้องเปดื้อยะแสมึงคือญึงแอ่งแนย (ถ้าเป็นเรื่องการบ้านการเรือน)

มอบออยเนียงสเรียเก็ดจื้อเนียะเก็ดทม (ตอมอบให้ภรรยาเป็นใหญ่)

การสรัลการทงวัน ออยประปนเนียะดูแล (งานหนักงานเบา มอบให้ดูแล)

เนียงตระโสลดสมปนแท ดูแลตองเอาะ(น้องงามทรมาวัย มอบให้ทั้งหมด)^{๔๓}

ให้เครื่องแต่งตัว ขึ้นชื่อว่าผู้หญิงลวนชอบแต่งตัว สนใจเรื่องสวยๆ งาม ถ้าได้เสื้อผ้า
เครื่องแต่งตัวสวยๆ งามแล้ว ขึ้นใจ ถึงจะโกรธเทาโกรธ ถ้าได้เครื่องแต่งตัวถูกใจ ประเดี๋ยวก็หาย
สามีก็ต้องตามใจบาง ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินต่อไปนี้

แปดียเตี๊วทวือการบานสตาจโมเฮย (สามีทำงานได้เงินมาแล้ว)

^{๔๑} เรื่องการครองเรือน, เนตรนาง อรุณรุ่ง สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๔๒} เรื่องการครองเรือน, เนตรนาง อรุณรุ่ง สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๔๓} เรื่องการครองเรือน, เนตรนาง อรุณรุ่ง สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ออยกิดด้อลเนียงแสร์ย (ไหคิตถึงภรรยา)

เมียนระเบาะจำแนย แตรัย สัจ (มีสิ่งของ อาหาร ปลา เนื้อ)

สำปดสะไบมันทลั้ยมันทอก (ผาถุง สะไบ ราคาพอดีจ ไม่ถูกไม่แพง)

กันแซงอันเซาะระเบาะเลียบกะจอก (ผา แปง น้ำ ยาทาเล็บ)

มันทลั้ยมันทอกดิงเพยอเนียงแสร์ย (ไม่ถูกไม่แพง เอามาฝากภรรยา)^{๔๔}

สามีที่ดีควรมีความรับผิดชอบครอบครัว มีความขยันขันแข็ง รู้จักทำมาหากินเพื่อสร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคง และเลี้ยงลูกเมียให้มีความสุขสบาย ไม่ติดสุรา ติดการพนัน ให้ความสำคัญความเมตตาต่อภรรยา ดังปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินต่อไปนี้

คอมเทอแสร์กาบจังการ (ตั้งใจทำ นานา ทำไร)

มันทาแตด้ามะลวกปนแล (หรือไม่ว่าจะปลูกผักต่างๆ)

บ้องมันกียปนแทเดิรเพ็กสราลิงโบก (พี่ไม่เคยเดินกินเหลาเลนไฮโล)

ออยแตเมียนประเกื้อจายบายเกรือนซี (ขอให้แต่มีเงินไวไซ มีขาวไวกิน)

กมัยเนียงอิลกีรทากสือจ้อดยาก (ไม่ไหนองอับอายเขาวายากจนจนแคน)

นิชีวิตคือญบ้องเทอเพื่อเนียงแสร์ย (นี่แหละชีวิตของพี่ ทำเพื่อนองคนงาม)^{๔๕}

ในสังคมอีสานใต้จะให้ความสำคัญกับคุณธรรมของความเป็นกุลสตรีเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากครอบครัวใดที่มีลูกผู้หญิงก่อนจะออกเรือนคือก่อนที่จะแต่งงาน เรื่องเหล่านี้ผู้หญิงจะได้รับการอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดีจากพ่อแม่เพราะเมื่อออกเรือนไปแล้วจะได้ปฏิบัติถูกต้อง ชาวอีสานใต้ถือว่าครอบครัวจะมีความร่มเย็นเป็นสุขได้ก็เพราะแม่บ้านรู้จักจัดงานบ้านงานเรือนโดยไม่ให้ขาดตกบกพร่อง มีความรักและซื่อสัตย์ต่อสามี เป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจเมื่อยามสามีมีทุกข์ ชายใดใดหญิงที่มีลักษณะของแม่ศรีเรือนมาเป็นภรรยาถือว่าเป็นความโชคดีอย่างมากเป็นบุญอย่างนักหนา

หลักปฏิบัติสำหรับภรรยาที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินนั้นมีทั้งที่มาจากจารีตประเพณี ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาในสังคมและในหลักคำ สอนทางพระพุทธศาสนาผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะของภรรยาที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินไว้ ๒ ลักษณะคือ ลักษณะภรรยาที่ดี และลักษณะภรรยาที่ไม่ดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภรรยาที่ดีควรมีความขยันหมั่นเพียรในกิจการทั้งปวงเช่น ขยันในงานบ้านงานเรือน

^{๔๔} เรื่องการครองเรือน, เนตรนาง อรุณรุ่ง สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๔๕} เรื่องการครองเรือน, เนตรนาง อรุณรุ่ง สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

บานเรือนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สอดส่องดูผลงานภายในบานว่า สิ่งใดที่ยังขาดตกบกพร่อง เพราะนี่ถือว่าเป็นหน้าที่หลักของภรรยา ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินวา

นิบันทาระเบาะเกิดจีโกนแสร์ย (นี่แหละหนา การที่เกิดมาเป็นลูกผู้หญิง)

ปะเตี้ยะนองเมียนระเบียบ(บานเรือนจะเป็นระเบียบเรียบร้อย)

กอรืบเนื่อวนองแสร์ย (ก็ขึ้นอยู่กับผู้หญิง)

ปะเตี้ยะนองเซาะเกษมศานต (บานจะมีความสุขเกษมศานต)

ก็เมียนตาระเบียบโกนแสร์ย (ก็อยู่ที่ว่ากิริยามารยาทของผู้หญิง)

นองเมียนกรวบเลี้ยะ(จะเป็นแม่ศรีเรือนหรือไม่)^{๔๖}

ภรรยาที่ดีจะต้องรู้จักในการใช้จ่ายจ่ายใช้สอย มีความมัธยัสถ์ประหยัดอดออม ใช้จ่ายให้พอดีกับเงินที่สามีหามาได้โดยแบ่งส่วนหนึ่งเก็บไว้ใช้เมื่อคราวจำเป็น ไม่ค่อยโมโหवादวดร้าวถว้ย ทรัพย์สินสมบัติที่สามีแสวงหาได้มาแล้วนั้นจะไม่เป็นอันตรายหรือเสื่อมสูญไป เพราะอาศัยภรรยาเป็นคนรู้จักรักษาทรัพย์ และรู้จักใช้จ่ายทรัพย์แต่พอควรไม่สุรุยสุราย ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินวา

แตเบอแสร์ยกรวบเลี้ยะ (แต่ถ้าเป็นผู้หญิงที่เป็นแม่ศรีเรือน)

เนียงเฮยตั่วแตบานประมาณเปอน (ต่อให้ได้เงินมาสักกี่พัน)

เนี้ยะเสระกัรต๋ ำเนง(ชาวบานเขาถ้ามัถ)

กอบานดอบบานมาพีย (ก็บอกว่าได้ยี่สิบบาท)

มันแตลปรับตาแย้ย (ไม่เคยค่อยโอวดหรือกหนา)

นิกัรเฮาทากรวบเลี้ยะ (นี่และที่เขาเรียกว่าแม่ศรีเรือน)

เอาะเฮยนุเจิตทาเนื่อววง (หมดแล้วแต่ก็ยังมียังเหลืออยู่)

เอาะเฮยเนื่อตึด (หมดแล้วก็ยังมียังอยู่อีก)

มันแจ่มมอดเตโกนแสร์ย (ไม่มีหมดหรือทรมาย)

เมียนดอบเปรอปรัม(มีสิบบาทใช้หาบาท)

จัดทาประจำ ำตุนองปะเตี้ยะสะแมง (ที่เหลือเก็บออมประจำ ำไว้อานเรือน)

เบอบานเนียงกันฅอมทล (ถ้าได้ผู้หญิงที่ที่เปรียบเหมือนกระซังกนรั่ว)

โกนเประปนโดล ประโฮลโจล(ชายเอ๋ย เงินที่ไหลเข้ามา)

เนียงเนี้ยะเทอออยโห้รแจง (นางเป็นคนที่ทำให้ไหลออกไป)^{๔๗}

^{๔๖} เรื่องตาเจียยายยอง, สายยอด คล้าศรี สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๔๗} เรื่องตาเจียยายยอง, สายยอด คล้าศรี สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

ภรรยาที่ดีควรระมัดระวังในเรื่องของการพูดจาต้องรู้ว่าเรื่องใดที่ควรพูดเรื่องใดที่ไม่สมควรพูด บางเรื่องพูดไปแล้วอาจจะทำให้เกิดความเดือดร้อนวนเวียนขึ้นมาในระหว่างครอบครัวได้ และจะต้องไม่เอาเรื่องราวต่างๆ ภายในบ้านไปเล่าให้คนอื่นฟัง อีกทั้งไม่ควรนำ ความจากภายนอกมาสู่ภายในเรือน ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินวา

ยังนบ้านทากรรวบเลี้ยว (แบบไหนที่เขาเรียกว่า แมศรีเรือน)
 ก็ยิ่งเตงกรวยดังเดงเลี้ยว (คือรู้จักเก็บงำ าคความลับได้มิดชิด)
 อาบอนพอนอันแอ้ยกออันแอ้ย (รู้ว่าสิ่งใดควรพูดก็พูดในสิ่งนั้น)
 อาบอนมันพอนอันแอ้ยกอมันอันแอ้ย (สิ่งใดไม่ควรพูดก็ไม่พูดในสิ่งนั้น)
 เพลิงกราวกอมน้อยโกลโมกะนอง (ไฟในไม้นั้น ออกรไฟนอกไม้นั้น เขา)
 เพลิงกะนองกอมน้อยแจงเตือกราว (ไฟในก็ไม้นั้น ออกรไปข้างนอก)^{๔๘}

ภรรยาที่ดีต้องมีความซื่อสัตย์ไม่คบชู้ชู้ชาย ควรพอใจในคูครองของตน และยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรม ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญของการครองเรือนเพราะถ้าสามีกับภรรยามีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันแล้ว ความไวเนื้อเชื่อใจกัน ความหวาดระแวงต่างๆ ย่อมไม่มีความหวาดระแวงที่มีปัญหากันอยู่ทุกวันนี้เพราะความไม่ซื่อสัตย์ ไม่มีความจริงใจต่อกัน ต่างคนต่างก็มีความหวาดระแวงอยู่ตลอดเวลา บางทีถึงขั้นไม่เข้าใจกันและอวยารางกันไปในที่สุด ภรรยาที่มีความรักเดียวใจเดียวซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อสามี แม้บางครั้งจะมีเหตุการณ์ที่จะต้องตัดสินใจเลือกกระหว่างสามีกับ สิ่งของที่มีคุณค่ามากมายมหาศาล เช่นเงินเป็นร้อยล้านพันล้าน หรือทองเป็นตันๆ ก็ตาม ก็ไม่อาจทำ ให้อใจทิ้งดงามเช่นนี้ของนางห้วนไห้วได้ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินต่อไปนี้

แปดยญ้อมเมียนตามูย (สามีของฉันมีแค่เพียงคนเดียว)
 ยิ่งมันจะแจกยิ่งมันจะโตรเนื่อย (ฉันคงไม่แจกหรือเอาไปแลกกับใครหรอก)
 ชีวิตญ้อมสลัญแปดยสลัญปอนชีวิต (ชีวิตของฉันรักสามีเสมอด้วยชีวิต)
 ญ้อมมันจะแจกเต(ฉันแบ่งให้ใครไม่ได้หรอก)
 มันเมณะเบาะเตรือบกันจุม (มันไม่เหมือนกับทรัพย์สินต่างๆ)
 เมียฮปอนคลุณญ้อม(ทองก้อนใหญ่เท่ากับตัวของฉัน)
 เมียฮปอนโดงตุ้ม (หรือก้อนโตเท่ากับผลมะพร้าว)
 ญ้อมมันจะเดิบโตรแปดยแน้ย (ฉันก็จะไม่ยอมแลกกับสามีของฉัน)^{๔๙}

ภรรยาที่ไม่มีคุณธรรมของความเป็นภรรยานั้นถ้าชายใดได้มาครอบครองแล้วจะต้อง

^{๔๘} เรื่องดาเจยยายยอง, สายยอด เคล้าศรี สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๔๙} เรื่องครูเตื่อยมนายทา,สายยอด เคล้าศรี สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

เจอปัญหานานัปประการ ครอบครัวจะเป็นครอบครัวที่สงบสุขไม่ได้เลยถ้าหากนำ หุญนางประเภท
นี้มาไว้ในบานในบทเพลงเจี๋ยเบรินได้กล่าวถึงลักษณะของภรรยาที่ไม่ดีไวดังนี้คือ

ปะเตียสะแม้งคอนยั้ง (บานเรือนของเรา)

เบอนองเมียนเมียนยอนแฮร์ย (ถ้าจะร่ำจะรวกก็เพราะผุหุญ)

เบอนองเกิดเกิดยอนแฮร์ยขอประปรุ (ถ้าจะรุ่งก็รุ่งเพราะผุหุญเป็นแมศรีเรือน)

เบอบานประปนกันจือทูล (ถ้าได้ผุหุญแบบกระซังกันร่ว)

จงออยบานมาชะน่ สามแซเซิบ (ต่อให้ใครมาถึงปละสามสิบสี่สิบ)

มาเพี้ยเด็กกอเวียมันเนื่อว (หรือยี่สิบเกวียนมันก็ไม่คงเหลืออยู่)

อากะบาลปลาทุมย (ก็ไอแคหัวปลาทุหัวเดียว)^{๕๐}

กอ ออย อา มากันจือ (ก็แลกขาวเปลือก โห หนึ่งกระบุง)

ภรรยาที่ไม่ดีคือภรรยาที่ไม่อยู่ดูแลงานบ้านงานเรือนให้เรียบร้อย วันๆใดแต่เที่ยว
เตรไปนอกบ้าน เทียวคุยมโอะอวดเซน อวดวาสามีทำงานได้เงินมาเปนแสน เปนหมื่น บานนี้ที่
บานนั้นที่ พฤติกรรมแบบนี้นอกจากจะเป็นการไม่สมควรแล้วบางที อาจจะเป็นผลร้ายต่อ
ครอบครัวเพราะว่าอาจจะไปได้ยินถึงโจรผู้ร้ายเขา วันดีคืนดีเขาอาจจะมาปล้นเอาไปหมดก็ได้
ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินว่า

เบอแฮร์ยมันเกิดกรวบเลี่ยะเฮย(ถ้าผุหุญไม่มีคุณสมบัติของความเปนมศรีเรือน)

จัดทาปะเตียสะเวียกอมันเนื่อวกัมเปอว (บานเรือนนางก็ไม่อยู่)

ประแดี้ยเตือวรับชะนูล (สามีไปรับจ้างทำ งาน)

บานดอบบานปรัมทาบานมาเปอน (ได้ สิบบาท ห้าบาท ก็คุยว่าใดหนึ่งพัน)

เออจองออยตาเนี่ยะเซราะกัรสะเกือล (ก็เพราะอยากจะให้ชาวบ้านเขารับรู้)

เบอเซินตาปะแดี้ยเตือวบานด้อลมาเปอน(แต่หากวาสามีไปได้เงินมาถึงหนึ่งพัน)

ปรับทาบานมาเมิน(ก็คุยบอกว่าใดหนึ่งหมื่น)

แตจกอโจรเวียลือเจริญ(เตียวพวกโจรมันรู้เขา)

กอโมมุดยัวเตือวเอาะแองเตือวนะ (ก็พา กันมาทุบเอาไปหมดหรอก)^{๕๑}

ภรรยาที่ขี้เกียจ ชอบนอนตื่นสาย ไม่ทำการบ้านการเรือน ชอบคิดเปรียบเทียบกับ
ตอนที่ตัวเองยังไม่ได้แต่งงาน อยู่บาน มีแม่เป็นคนทำทุกอย่างให้ ถึงจะนอนตื่นสายขนาดไหนก็
ไม่มีใครว่าตื่นขึ้นมาก็มีข้าวกิน มีน้ำอาบ ดังปรากฏในบทเพลงเจี๋ยเบรินต่อไปนี้

^{๕๐} เรื่องตาเจียยายของตสายยอด เคล้าศรี สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๕๑} เรื่องตาเจียยายของตสายยอด เคล้าศรี สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

อัญชเณอวปะเตียะแมอัญกรือกปรปรัก(ตอนอยูบานแม ไมวาจะตื่นตอนเช้า)
 มันทาแตกรอกทงัยตริองทงัยแบ(หรือวาจะตื่นตอนเที่ยง ตอนบาย)
 กรอกเลิงปนแทบายมันดัมก็บานโฮบซรับ(ตื่นขึ้นมาถึงไมไ่หูงขาว ก็มีกินเสร็จ
 สรรพ)

ตักมันบานเรกกักบานเพะยางจะนับ(น้ำไม่ต้องหาก็ได้ดื่มไม่มีปัญหาอะไร)^{๕๒}

หลักศีลธรรมสำหรับ สามี – ภรรยา ที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวถึงหลักปฏิบัติสำหรับภรรยามากกว่าสามี ที่เป็นอย่างนี้เพราะว่าในสังคมอีสานใต้นั้น จะยกย่องผู้หญิงให้เป็นผู้ที่เป้นใหญ่ในบ้านเรือน เป็นผู้จัดการงานบ้านงานเรือนทั้งหมด ครอบครัวจะมีความสุข สมบูรณ์ได้ก็เพราะมีภรรยาที่เป็นแม่ศรีเรือน เป็นกุลสตรี รุหนาคีของตน และทำหน้าที่ของตนโดยไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ส่วนการทำงานต่าง ๆ นอกบ้านนั้นเป็นเรื่องของผู้ชาย เพราะฉะนั้นจริยธรรมคำสอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ที่กล่าวไว้ในบทเพลงเจรียงเบริน ส่วนใหญ่จะเน้นหลักของการประพฤติปฏิบัติในบ้านเรือน ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมสำหรับภรรยา มากกว่าที่จะเน้นในหลักการประพฤติ ของสามี ซึ่งเป็นผู้ทำงานนอกบ้าน

๓.๔ หลักศีลธรรมที่เป็นคำสอนทางพุทธศาสนา

ศีลธรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบริน ส่วนใหญ่เป็นศีลธรรมในระดับโลกียะ การปฏิบัติตามหลักคำสอนของชาวบานนั้น เพียงเพื่อต้องการจะประสบความสำเร็จและความเจริญ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างไม่เดือดร้อนเท่านั้น เพราะฉะนั้นศีลธรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินจึงมักจะกล่าวถึง เรื่อง ศีล เรื่องนรกสวรรค์ เรื่องกรรม เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ไตรลักษณ์ ซึ่งตรงกับความต้องการของชาวบานที่ปรารถนาความเป็นอยู่ที่ดีทั้งในชาตินี้ และชาติหน้า เพื่อความเข้าใจชัดเจนผู้วิจัยได้จำแนกศีลธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทเพลงเจรียงเบรินไว้ดังนี้

๓.๔.๑ คำสอนวาทวยเรื่องศีล คำสอนเรื่องศีลตามพระพุทธศาสนาถือว่า เป้นหลักคำสอนขั้นต้นหรือขั้นพื้นฐานของความเป้นมนุษย์ ตามคติความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาถือว่าคนที่คนเราจะเป้นคนสมบูรณ์ทางด้านร่างกายคือมีอวัยวะครบ ๓๒ ประการใต้นั้น ต้องเป็นผู้ที่รักษาศีล ๕ และประพฤติตามหลักกรรม ๕ ประการควบคู่กันไป ศีลยังเป็นหลักการสำคัญสำหรับการดำรงรักษาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย ในบทเพลงเจรียง

^{๕๒}เรื่องโมคเคลียน ,ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวัง) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

เบรินไต่กลาวถึงหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับเรื่องศีลไฉน การทำบุญทำทานหรือทำพิธีอะไรก็แล้ว
แต่จะต้องรับศีลกอน เพื่อให้ตนเองบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจาและ ใจ ทานที่ให้อะไรหรือบุญที่จะทำอะไรก็ได้มี
ผลมีอานิสงส์เต็มที ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินดังต่อไปนี้

ทวือการอาเวียต้องรับศีลเชิน (จะทำพิธีอะไรก็ต้องรับศีลกอน)

เปรี๊ยะล่อจะเอิญ (นะพี่ชาย)

กือกายเรียบรอยวาจาเรียบรอย (คือกายเรียบรอย วาจาเรียบรอย)

ใจเรียบรอย นิเฮาหาศีล (ใจเรียบรอย นี่แหละที่เขาเรียกว่าศีล)

มัชฌิมศีลปรัมเปี้ย ศีลดอบ (มัชฌิมศีล คือ ศีลแปด ศีลสิบ)

มหาศีลกือศีลปรวยมาเพียปรัมปล (มหาศีลคือศีล สองร้อยยี่สิบเจ็ดขอ)^{๕๓}

จิตใจของคนเรามีการเปลี่ยนแปลงกวัดแกว่งมัวหมองอยู่ตลอดเวลาด้วยอำนาจของ
กิเลส คือ โลภะ โทสะ โมหะ การชั่ว ระวังจิตใจของตนให้สะอาดหมดจดผ่องแผ้วจากกิเลสเครื่อง
เศร้าหมองเหล่านี้ อันนอนเนื่องอยู่ในจิตใจให้หมดไปด้วยการทำบุญรักษาศีล นับว่าเป็นบุญ
อย่างมหาศาล ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินต่อไปนี้

เจ็ดยังเกิดยังนา (ใจของเราเป็นแบบไหน)

บันปะบากจำเริญะกันลง (ถึงต้องมีการชำระจิตใจ)

เออมันเมนยัวจอบโมจัง (ไม่ช้าวาเอาจอบมาถาก)

จันนี้โมจ ำเริญะ(เอาเสียมมาถาง)

เกมัตโมตรัวะโมกัจ (เอามือมาเลาะ มาตัด)

โตจจ ำเริญะสเมา มัญจะแกย (เหมือนกับการถางหญ้า หรกนนะ)

อานเองเฮย เนื่อน้องกายวาจา เจ็ด (แต่นี้หนายูที่กายวาจาและใจ)

ปรั๊วะมนีฮยังเกิดโมเฮย (เพราะมนุษย์เราเกิดมาแล้ว)

มันทาแต่แยียทาตา ทาเอื้อว ทาแม(ไม่ว่าจะเป็นตา ยาย หรือพ่อแม่)

เกิดโมแทแท เจ็ดมนีฮยังนิ(เกิดมาแล้วจิตใจของมนุษย์นี้)

มินเมียนระนาเที่ยงตรง (ไม่มีใครเที่ยงตรง)

กลับกลอกเดาะไม(หวั่นไหวไปมา)

โตจจิสเล็กเฉอปะคย็อล (เหมือนกับใบไม้ต้องลม)

เออมันตองกังวล(เราไม่ต้องไปกังวลอะไร)

พยายามจัญเริญะเจ็ดยัง (พยายามชั่ว ระวังใจของเรา)

^{๕๓} เรื่องศีล, ชมศรี ภูเงินงาม (สมหวั) สัมภาษณ์ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ออยเนื่อวน้องกุนสัจกะแต่ยเจีย (ให้ตั้งอยู่ในคุณงามความดี)
 พยายามเลี้ยะแจง(พยายามเลียงออก)
 ปสัจกะแต่ยจัวเตียงม็อดกันลง(จากความชั่วทั้งหลาย)
 พยายามสร้างความเจียตุนีแองพอง (พยายามสร้างแต่ความดีเอาไว้)
 เฮาทาจำ ำเรี้ยะเจ็ดนอตา (นี่แหละที่เขาเรียกว่า ชำระใจ)
 มินเมนประบากยัวจนิก (ไม่ใช่ว่าจะต้องเอาเสียมมาถาง)
 เกม็ด โมตรัวะ โมจำเรี้ยะเลยรา (เอาไม้มา เลาะหรือถอน)
 จำเรี้ยะนองเจ็ดยั้งกันลง (ชำระที่ใจของเรา)
 บองเมียฮุนลง ทวือ เจ็ดออยล่อ (โดยการทำให้ผ่องใส)
 พยายามกันเศิลปรัมจำเศิลปรัมเบี้ย (พยายาม ถูศีลหรือรักษาศีลแปด)
 เนื่อวน้องกุนรัตนไตร(ตั้งอยู่ในคุณของพระรัตนตรัย)
 ทวือบอนตุนองศาสนา (ทำบุญเอาไว้ในพระศาสนา)
 นิการทวือบอนจำเรี้ยะเจ็ด (นี่แหละคือการทำ บุญชำระใจ)
 รือโดยเหตุแต่เกร็งจำเรี้ยะเจ็ดเมนเตน (หรือที่เรียกว่าเครื่องชำระใจอย่างแท้จริง)^{๕๔}

๓.๔.๒ หลักศีลธรรมเกี่ยวกับนรกสวรรค์ มีกล่าวอยู่ในทุกศาสนา ตามความ
 เขา ใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับนรก สวรรคนั้นก็มีความเห็นแตกต่างกันออกไป บางก็ว่านรก
 สวรรคเป็นสิ่งที่เราจะพบเห็นได้ก็ต่อเมื่อตายไปแล้ว บางก็ว่านรก สวรรคนั้นมีอยู่แต่ในขณะที่ยังมี
 ชีวิตอยู่ในบทเพลงเจรียงเบรินได้กล่าวถึงหลักคำสอนเกี่ยวกับนรกสวรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

บานเนียงเต็งจะบ๊ะทาเมียนปาบเมียนบือญ (ให้น้องรู้ชัดแจ้งว่ามีบาปมีบุญ)
 เมียนนรื้อะเมียนสวรรค์เมนเฮยก็ร์เตื่อ (มีนรก มีสวรรค์จริง ๆ)^{๕๕} นรกมีอยู่ทั้งหมด
 แปดขุม ซึ่งแต่ละขุมมีความแตกต่างกันออกไป ดังปรากฏในเพลงเจรียงเบรินดังต่อไปนี้

นรื้อะเมียนปรัมเบี้ยขุม (นรกมีทั้งหมดแปดขุม)
 เรือบทา สัญชีพนรื้อะ กาลสุดนรื้อะ (นับได้ดังนี้คือสัญชีวนรก กาลสุดตะนรก)
 สังฆาฏนรื้อะ มหาตาปะนรื้อะ (สังฆาฏนรก มหาตาปนรก)
 โรฎพนรื้อะ มหาโรฎนรื้อะ (ตาปนรก มหาอวจีนรก)^{๕๖} นรกในความเชื่อ
 ของชาวอำเภอเวาสินรินทร์นั้นไม่มีใครสร้าง แต่เกิดจากการที่คนเราทำผิดด้วยกาย วาจา และ
 ใจ เรียกว่าไตรทวารดังปรากฏในเพลงเจรียงเบรินดังต่อไปนี้

ถาม : นรื้อะเนี้ยะนาเนี้ยสร้าง (นรกใครเป็นคนสร้าง)

^{๕๔} เรื่องการทำบุญทำทาน, สุกจน์ มีสติ สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๕๕} เรื่องสุเบ็นกุมาร, สายยอด เคล้าศรี สัมภาษณ์ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๕๖} เรื่อง นรก สวรรค์, สุกจน์ มีสติ สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ตอบ : นรวิระนิมน์เมียนระนาสร้างเต็เลย (นรกนี้ไม่มีใครสร้างหรือ)
 เกิดโดยอุกค็อลพ็อลกรรม (แต่เกิดขึ้นมาด้วยอุกค็อลผลกรรม)
 แต้ลมนี่ฮยังสร้างเค้าะนึ่งการยกรรม (ที่มนุษย์เราทำผิดในกายกรรม)
 วจ็กรรม มโนกรรม ก็อไตรงทวาร (วจ็กรรมและมโนกรรมคือไตรง
 ทวาร)^{๕๗}

สิ่งที่ตรงกันข้ามกับนรกคือสวรรค์ ซึ่งเป็นเมืองฟ้าเป็นสถานที่อยู่ของเทวดา คนที่
 ทำบุญให้ทาน เมื่อตายไปแล้วจะเกิดในสวรรค์ ซึ่งเป็นที่เพียบพร้อมไปด้วยความสุข มีบริวาร
 นางฟ้าแวดล้อมดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินดังนี้

เ็นเียนาเทอบอนออยเตียน (คนไหนที่ทำบุญให้ทาน)
 เมียนเจิตน้อมน่านองศาสนา (มีจิตน้อมในทางศาสนา)
 คอนองค็สมเด็จพุทธุสมมา (ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า)
 เนอวกน็องโลกามันทาเป้ระแสริย (อยู่ในโลกไม่ว่าชายหญิง)
 เบอเจิตทาเงือบจากแจงเตอวเฮยเนย (ถ้าตายไปจากโลกนี้แล้ว)
 กอน็องบานเลิงสวรรค์เมียนบริวาร (จะได้ขึ้นสวรรค์จะมีบริวารแวดล้อม)
 เมียนความเซาะเกษมศานต์ (มีความสุขเกษมศานต์)
 บานเนอวนองสถานวิมานโลกา (อยู่ในวิมานทอง)^{๕๘}

การสอนศีลธรรมในเรื่องนรก – สวรรค์นั้น ไม่ใช่สิ่งทิ้งมลาย แต่เป็นเครื่องเตือนใจ
 คนได้ตลอดเวลว่า ผลจากการกระทำกรรมไม่ว่ากรรมดีกรรมชั่วย่อมทำให้บุคคลได้รับผลต่าง ๆ
 กัน ทำให้คนชวนชวยในการทำความดีเพื่อที่จะได้ไปเกิดในสวรรค์ หรือคนที่ทำความชั่วก็ไม่
 กล้าที่จะทำเพราะกลัวตายแล้วจะไปตกนรกซึ่งมีสภาพอันน่าสพึงกลัว

๓.๔.๓ หลักศีลธรรมเกี่ยวกับเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องกรรมเป็นความเชื่อที่
 แนบแน่นคู่กับสังคมไทยตลอดมาตั้งแต่อดีตว่ากรรมสามารถส่งผลสะท้อนย้อนกลับต่อผู้กระทำ
 ได้ ใครทำกรรมดี เมื่อตายไปก็จะได้ไปเกิดบนสวรรค์ ใครทำกรรมชั่วตายไปก็ตกนรก ดังจะเห็น
 ได้จากคำกล่าวที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และกรรมนี้เองที่เป็นเงื่อนไขในการกำหนดชาติภพ
 และกาล คือ อดีต ปัจจุบันและอนาคต ชาวพุทธในอำเภอเขวาสินรินทร์จึงยึดมั่นเรื่องการทำบุญ
 กันมาก ดังปรากฏในบทเพลงเจริญเบรินต่อไปนี้

นึ้นันทาตัมโดงเต้าะโดง (นี่แหละที่เรียกว่าปลูกมะพร้าวขึ้นมะพร้าว)
 ตัมตน็อดเต้าะน็อด (ปลูกตาลโตนดขึ้นตาลโตนด)
 มันเกิดระนาออด (ไม่มีทางเป็นไปได้)

^{๕๗} เรื่องนรก, สุพจน์ มีสติ สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๕๘} เรื่องการทำบุญถวายทาน, สุพจน์ มีสติ สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ดัมदनือดกลายเกิดสวาย (ที่ปลูกต้นตาลแล้วกลายขึ้นมะม่วง)
 เทอกรรมนาตุ้ยอมบาน (ทำกรรมใดไว้อยอมได้รับ)
 รับกรรมนี้เองเนือย (ผลแห่งกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้แล้วนั้น)
 มันทาแต่เอือวปู้กมันทาแตมนาย (ไม่ว่าใครๆ ทั้งแม่ทั้งพ่อเราหนา)^{๕๙}

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมนั้น ชาวอำเภอเขวาสินรินทร์ต่างก็ยอมรับว่าไม่มีอะไรจะสู้แรงกรรมได้ แม้แต่พระมหาโมคคัลลานะผู้ซึ่งเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า เป็นพระอรหันต์ ก็ยังต้องรับผลกรรมที่สืบเนื่องมาแต่ในอดีตชาติที่เคยทุบตีพ่อแม่จนเสียชีวิต ดังปรากฏในบทเพลงเจรีียงเบรินดังต่อไปนี้

โมคคะเลียนประอึ้งย้งนี้	(โมคคัลลานะพระองค์นี้)
เซาะกุนพระพุทธเจ้าทลัย	(ผู้สนองคุณพระพุทธเจ้า)
อังก้อลลู้กโสระก๊วด	(ตอนที่ปรินิพพานนั้น)
มันบานเงือบแต่จแมแต่จเอือว	(ปรินิพพานไม่เหมือนคนทั่วไป)
กั๊วโมเวือยจ้อลเอือว	(ถูกเขามาทุบให้ตาย)
ทั้งๆ ที่อังก้อลเนาะ	(ทั้งๆ ที่ในขณะนั้น)
พระอึ้งโจลเพียนสมาบติ	(เข้าฌานสมาบัติอยู่)
เพียะวะเนือยเตือวเคือญเต็งตาโอ	(และทราบล่วงหน้าว่า)
จ้อรกีร์นองโมเวือยอัญเตือ	(โจรเขาจะมาทุบตีฆ่าเราทั้ง)
เมียนปรัมรายเนือยะ	(มีทั้งหมดห้าร้อยคน)
บานยูลอดิตกาลเตือวเมอ	(จึงได้ระลึกชาติดูว่า)
ทากรรมอยบานกีร์นองโมเวือย	(ทำกรรมอะไรไว้โจรถึงได้มาทุบตี)
โออัญปัญช้อจแมเตือวเวือย	(รู้ว่าเคยหลอกแม่ไปทุบทั้ง)
อัญเวือยแมคลูนอัญ	(เราทุบตีแม่ของเราทั้ง)
อัญปัญช้อดทาโจรห้าร้อยเวือย	(หลอกแม่ว่าพวกโจรห้าร้อยทุบตี) ฯลฯ ^{๖๐}

กรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจรีียงเบรินเป็นพันธะทางศีลธรรมที่มุ่งเน้นสอนให้คนทำแต่กรรมดี เว้นกรรมชั่วเพราะผลของกรรมดีทำให้มีความสุขกายสุขใจทั้งชาตินี้และชาติหน้า และส่งผลให้ไปเกิดในสวรรค์ ส่วนผลของกรรมชั่วทำให้ทุกข์กายทุกข์ใจ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า และส่งผลให้ไปเกิดเป็นสัตว์นรก เปรต สัตว์เดรัจฉาน หลักศีลธรรมเกี่ยวกับเรื่องกรรมนี้มีความสัมพันธ์กับหลักศีลธรรมในเรื่องของนรกสวรรค์ ชาตินี้ชาติหน้าซึ่งในบทเพลงเจรีียงเบรินก็มีกล่าวถึงไว้เช่นเดียวกัน

^{๕๙} เรื่องโคกเคเลียน, สุพจน์ มีสติ สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๖๐} เรื่องโมคคะเลียน สายรุ้ง ภูมิสุข

จากการศึกษาหลักศีลธรรมที่ปรากฏในบทเพลงเจรีเยมเบรินทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าบทเพลงเจรีเยมเบรินนั้นเป็นเพลงที่กล่าวถึงหลักศีลธรรมในพุทธศาสนาเป็นส่วนมากเช่นเรื่องนรก สวรรค์ บุญ บาป การทำบุญ หน้าที่ของแต่ละบุคคลที่เกิดมาแล้วต้องทำความดีเอาไว้เพื่อจะได้ไปเกิดในชาติหน้าจะได้ไม่ลำบากยากจน หลักความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็มีปรากฏอยู่ในบทเพลงเจรีเยมเบรินเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่าหลักความเกิด แก่ เจ็บ ตายนั้นเป็นหลักศีลธรรมที่เป็นหลักศีลธรรมสำคัญที่ค้ำหลักศีลธรรมด้านอื่นๆ เอาไว้ ในเรื่องนี้ผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป